

SOELAAS

KATRIEN DE BRABANDER

Deel I

Onbewust van wat er die dag zou gebeuren, word ik gewekt door het zonlicht dat door de gordijnen schijnt. Luna en Alex liggen naast me. Normaal gesproken zijn ze op dit uur al lang wakker, maar door de onrustige dagen van de afgelopen tijd zijn ze vermoeider dan normaal. Het is niet ongewoon dat ze bij mij in bed slapen. Vooral Luna, die bijna zeven jaar oud wordt, heeft last van scheidingsangst en zou het liefst weer in mijn buik willen kruipen. Haar kleine zusje Alex komt gewoon mee voor de gezelligheid.

Alex ligt met haar warme kleine lijfje aan mijn linkerkant, en Luna neemt meer dan de helft van het rechterdeel van het bed in beslag. Ik lig ongemakkelijk in het midden en beweeg voorzichtig mijn pijnlijke lichaam dat de hele nacht in dezelfde positie heeft gelegen. Hierdoor wordt Luna ook wakker. Ze strekt haar lange armen en benen, geeuwt luid, maar valt vervolgens weer in slaap.

Het is zaterdag, dus ik hoef niet zo gehaast uit bed te komen. Totdat ik me plotseling herinner dat het een druk weekend is in de wellness. Het is bijna Valentijnsdag en in deze periode is het altijd druk in de zaak. Als eigenaar moet ik er snel bij zijn om alles klaar te zetten voor de gasten.

Valentijnsdag trekt elk jaar veel stellen aan die een romantisch weekend willen doorbrengen in de prachtig gerenoveerde boerderij midden in de Vlaamse Ardennen. Met zijn glooiende landschap, rustige dorpjes en mooie natuur was deze streek de ideale locatie om een privé-wellnesscentrum te beginnen.

Toen ik de oude boerderij voor het eerst zag, werd ik meteen verliefd. Ik kon me goed voorstellen hoe het kleine bakhuisje perfect zou zijn voor een sauna en de klassieke binnenplaats voor een verwarmd zwembad. Het aangrenzende bos en de prachtige tuin maakten het geheel compleet. Allegría was geboren. De naam kwam vanzelf, voortkomend uit het ongelooflijke geluk dat de boerderij me schonk. Het idee dat ik deze prachtige oase kon delen met anderen gaf me meteen een warm gevoel vanbinnen.

Nu, op deze koude ochtend, drie jaar later en vlak voor Valentijnsdag, voel ik me allesbehalve in een romantische stemming. Integendeel, sinds mijn scheiding is Valentijnsdag voor mij niet meer dan een gewone werkdag. Romantiek behoort tot het verleden. Sterker nog, op liefdesgebied ben ik gewoonweg een ramp.

Mijn eerste liefde was een Franstalige straatzanger die mijn maagdelijkheid afnam na drie jaar van verlangen. Begrijp me niet verkeerd, het was allesbehalve romantisch. Ik was bijna zeventien. Die zomer kwam hij, in plaats van zijn gebruikelijk uitbundige zelf, erg rustig naar me toe. Het was twee uur 's ochtends. Ik danste verveeld en helemaal alleen in het midden van de dansvloer van de 'Night Beach', het enige danscafé in Nieuwpoort-aan-zee. Ik was uitgeput door mijn studentenbaan als serveerster.

Christophe hield net zoveel van The Cure als ik en kon wat deuntjes op de gitaar spelen. Hij was lang, erg mannelijk en erg populair. We ontmoetten elkaar voor het eerst toen ik vijftien jaar oud was. Hij had me verteld dat hij 18 jaar oud was, terwijl hij er in werkelijkheid veel ouder uitzag. Waarschijnlijk was hij ook ouder. Volgens zijn vrienden werkte hij als leraar, wat me deed vermoeden dat hij minstens 23 jaar moest zijn. Hij rookte joints en sprak Engels met een Frans accent. Ik werd meteen verliefd. We werden vrienden en zagen elkaar elke zomer terug op dezelfde plek in Nieuwpoort, in hetzelfde danscafé.

Deze keer, drie jaar later, zag ik een andere blik in zijn ogen, minder speels, serieus. Mijn jongensachtige lichaam was veranderd, en dat merkte hij ook. Ik had nu vrouwelijke rondingen en voor het eerst zag hij een vrouw in mij. Ik zag het meteen. Een jaar en veel romantische dagdromen later, maakte mijn hart een sprongetje. Zijn ogen glinsterden en hij had een vastberaden trek om zijn mond. Zachtjes pakte hij mijn hand vast. In plaats van bij te

praten, zoals we gewoonlijk deden, legde hij zijn vinger op mijn lippen. Hij nam me muisstil mee naar buiten, terwijl hij nog steeds mijn hand vasthield. Ik voelde de spanning. Ik moest me inhouden om geen vragen te stellen.

We liepen ongeveer tien minuten zwijgend hand in hand. Ik voelde aan wat er ging gebeuren. Hier had ik al jaren stiekem van gedroomd. We kwamen aan bij het park. Het hek was op slot, dus we klommen eroverheen en liepen naar het midden van het park. Ondanks de warme zomernacht kreeg ik het koud. Het voelde plotseling niet meer zo romantisch. Ik wilde praten, maar deed het niet. Daar, in het midden van het park, op een houten bankje, duwde hij me neer, trok mijn schoenen uit, opende de knopen van mijn jeans en trok wild aan de pijpen van mijn broek. Ik herinner me het moment zelf niet meer, het ging te snel.

Verbijsterd trok ik mijn kleren weer aan. Ik vertelde hem dat het mijn 'eerste keer' was. Christophe geloofde me niet en begon te lachen. "Cat, je t'aime mais non... I don't believe you," zei hij, zijn hoofd schuddend, terwijl hij zijn T-shirt weer in zijn broek stopte. "We have to go back." We liepen zwijgend de hele weg terug, deze keer niet meer hand in hand, maar elk verzonken in onze eigen gedachten. Hij liep met een zelfzekere tred terug, bijna huppelend. Ik liep naast hem, op een afstand en helemaal ontnuchterd. Met mijn hoofd gericht naar de grond en bang om hem aan te kijken bedacht ik nog dat mijn dromen beter dromen waren gebleven. En dat was het. Daarna hebben we elkaar nooit meer gezien. Na mijn ontmaagding was ik vastberaden. Deze misstap zou me er niet van weerhouden te blijven geloven in een liefdevolle relatie.

Ik lig nog steeds in bed. De rustige ademhaling van mijn twee dochttertjes heeft een kalmerend effect op me. Ik wil nog niet opstaan. Luna krult in mijn armen, opent haar prachtige blauwe ogen en kijkt me vragend aan. "Dag mamma, wat gaan we vandaag doen?" Plotseling word ik teruggebracht naar het heden. Ik streel haar lange, witblonde haar en kus haar op haar hoofd. "We moeten opstaan, Luna. Ik moet vandaag gaan werken."

Op dat moment wordt ook Alex wakker. Ze rimpelt haar kleine neusje als ze ziet dat ik met Luna knuffel. Alex is snel jaloers op haar zus. Als jongste wil ze graag alle aandacht voor zichzelf. Ze klimt op me en wijst met een brede grijns naar haar zus, als teken van haar overwinning. Ik voel een speels worstelgevecht aankomen, maar de klok herinnert me eraan dat ik moet

opschieten. Ik duw Alex zachtjes van me af en laat de twee kibbelende meisjes in bed achter.

Ik haast me naar de keuken om ontbijt te maken. De keuken van mijn ouders is nog koud. Door het glazen dak zie ik een staalblauwe hemel, maar de glinstering van de sneeuw laat zien hoe koud het buiten is. Snel zet ik het gasfornuis aan. De gaskachel verhoogt snel de temperatuur in de keuken. Terwijl de keuken warmer wordt en de havermout op het vuur staat te pruttelen, besluit ik de kinderen naar beneden te roepen. Ik hoor nog steeds hun gelach en geschreeuw in bed.

Luna rent als eerste naar beneden en wanneer ze de keuken binnenkomt, zie ik meteen dat er haar iets dwars zit. "Mama, ik wil niet naar Moeke", zegt ze met een somber gezicht. Ze ziet er oprecht bezorgd uit. Ik heb geen tijd om er diep op in te gaan. "Je moet mee, Luna. Er is niemand beschikbaar vandaag om op jou te passen", zeg ik met een vastberaden stem. Ik weet dat ik niet onzeker mag overkomen, anders overtuigt ze me. Ik wil haar immers graag meenemen. De momenten dat ze met haar vader kan spenderen, mogen niet in het gedrang komen. "Je kunt ginder met moeke en Alex lekker buiten spelen of in je kamer." Luna is niet blij met de opties die ik haar geef. Ze zet haar ene voet voor de andere en slaat haar armen over elkaar. Haar lippen tuiten en ik zie de tranen opwellen.

Mijn ex-man, de vader van Luna en Alex, wil tegenwoordig graag dat we haar aanspreken als 'Moeke'. Dat was even slikken. Er was namelijk niemand mannelijker dan Tim. Ik ontmoette hem negen jaar geleden op carnaval. Hij was verkleed als een prins en ik als de rode Teletubbie Po. Als een echte prins ging hij op zijn knieën zitten, stak zijn ene hand achter zijn rug en de andere naar mij uit om mij ten dans te vragen. Hij had golvende gouden haren en een vriendelijke glimlach. Hoe kon ik nee zeggen?

We dansten op een paar nummers en al snel groeide de aantrekkingskracht. Ik knipperde met mijn lange valse wimpers en drukte mijn dikke Teletubbiebuik tegen hem aan. Het duurde niet lang voordat hij in mij de schattige teddybeer zag die hij nodig had, en ik in hem de prins op het witte paard. Ik merkte al snel dat hij anders was dan andere mannen. Hij was extravert en levendig. Hij sprak altijd zijn hart uit en al snel overlaadde hij me met liefde zoals ik nog nooit tevoren had meegemaakt. De eerste weken van onze relatie waren stormachtig en intens. Zo belde hij me midden in de nacht omdat hij me miste. Hij zei dat ik zijn redding was. Hij speelde

serenades op zijn gitaar, zong liefdesliedjes voor me en was altijd in mijn buurt.

Zijn obsessie was nieuw voor mij. Het was vleiend, maar tegelijkertijd maakte het me achterdochtig. Hij had wilde ideeën en sleepte me mee in zijn avonturen. Ik was kritisch en nuchter, en dat vond hij juist leuk. Hij had dat nodig. En zo waren we al snel verloofd. De roze bubbel duurde echter niet lang. Zijn goede humeur veranderde al snel in duisternis. Hij werd plotseling agressief en vernielde veel kostbare dingen. Ik dacht dat het aan mij lag en deed er alles aan om hem gelukkig te maken.

Een jaar later trouwden we, hoewel ik mijn twijfels had. Deze man straalde echter zo'n charisma uit dat hij de hele kamer verlichtte als hij binnenkwam. Hij was wild, puur en onvoorspelbaar. Hij was prachtig en tegelijkertijd angstaanjagend. Hij was de ene dag mijn droomprins en de andere dag mijn ergste nachtmerrie. We hadden de meest gepassioneerde relatie die ik ooit had meegemaakt. Kort na ons huwelijk ontdekte ik dat hij me bedroog. Mijn wereld stortte in. Ik wilde van hem scheiden omdat het steeds erger werd.

Het loskomen van zo'n intense persoon was echter niet gemakkelijk. Hij smeekte me, hilde en vroeg om vergeving. Ik gaf hem een kans. Als er iets is waar ik in geloof, is het vergeving en nieuwe kansen. In tranen van geluk, spijt en liefde hebben we toen liefde gemaakt. Het was een nacht van hoop vermengd met passie. En negen maanden later werd Luna geboren. De geboorte van onze dochter motiveerde hem om medicatie te nemen. De behandeling maakte hem gelukkiger, stabiel en rustiger. Het gaf mij hoop voor de toekomst.

Echter, enkele maanden later stopte hij plotseling met zijn medicatie. Het maakte hem nog rustelozer, bozer en instabieler dan ooit tevoren. Op een dag sprong hij zelfs uit mijn rijdende auto. Ik was ontzettend geschrokken en dacht dat hij het niet zou overleven. Gelukkig liep hij slechts een lichte hersenschudding op. Er moest iets gebeuren, zo kon het niet langer doorgaan. Hij had hulp nodig.

Op een zekere dag betrapte ik hem terwijl hij mijn hoge hakken droeg. Ik had al een vermoeden gehad, maar het zien van hem in vrouwenschoenen bevestigde mijn vermoedens. Hij kampte met veel frustraties en onuitgesproken verlangens. Ik wilde hem helpen en hij begon erover te

praten, met mij en uiteindelijk ook met psychiaters. Hij sprak over zijn moeilijke jeugd, de overweldigende gevoelens en zijn schoenenfetisj.

Hij verzekerde me dat het slechts om een fetisj ging, iets seksueels. Ik vroeg door, maar hij zei dat hij geen drang had om een vrouw te zijn. Ik accepteerde dat en volgde het advies van de dokter op: meegaan in zijn interesses en hem ondersteunen. Dat deed ik ook, maar helaas veranderde er weinig. Tim had nog steeds dezelfde stemmingswisselingen en agressieve buien. De ene dag scheen de zon en bruiste hij van energie, de andere dag was het erg donker in zijn hoofd. We hadden echter nog belangrijke projecten samen.

Kort na de geboorte van Alex, twee jaar na Luna, begon ik de moed te verliezen. Ik had geen hoop meer dat het goed zou komen. Ik had nu twee meisjes waar ik aan moest denken, hun welzijn werd mijn prioriteit. Het werd steeds duidelijker dat Tim niet gelukkig was met zijn leven en met ons. We besloten te scheiden. En opnieuw bleek het bijna onmogelijk om dit soepel te laten verlopen.

Tim wilde alles hebben en de kinderen mochten niets krijgen. Het werd een strijd. De mooie boerderij waarin we samenwoonden en waar ik werkte, werd een pijnlijk twistpunt. Uiteindelijk gaf ik alles op. Ik moest alles loslaten om vrij te zijn, vrij om weer te ademen en mezelf te kunnen zijn, vrij om op eigen benen te staan en mijn eigen leven te leiden.

Iedereen die ooit een scheiding meemaakte waar kinderen bij betrokken zijn, weet dat totale vrijheid niet meer bestaat. Je deelt immers de verantwoordelijkheid voor je kinderen. Het was veel gemakkelijker om materiële zaken los te laten dan om mijn kinderen deels te moeten missen. We waren overeengekomen om het ouderschap te delen en elke week moest ik mijn kleine meisjes toevertrouwen aan Tim, wiens stabiliteit niet altijd zeker was. Telkens mijn kinderen bij hem waren telde ik de dagen af en ging ik door een hel.

Ongeveer een jaar later wilde Tim met me praten. We hadden afgesproken op onze gebruikelijke locatie, onze boerderij. Ik zal die dag nooit vergeten. Ik was een beetje vroeg en had me in een fauteuil genesteld bij het haardvuur. Ik hoorde de deur van zijn auto dichtslaan en even later hoorde ik het geluid van hakken op de straat. Ik voelde me onzeker worden. Hij had toch geen vrouw meegebracht?

Toen hij de woonkamer binnenkwam, zag ik een uitdrukking op zijn gezicht die ik nog nooit had gezien. Hij straalde trots, kalmte en geluk uit. De kleren

die hij droeg zouden zo uit mijn eigen kledingkast kunnen komen. Hij had een crèmekleurige wikkelrok aan met een wit mouwloos topje en een lange beige cardigan. De schoenen waren echter veel vrouwelijker dan wat ik normaal zou dragen. De witleren hakken waren erg hoog en verfijnd. Een dun bandje spande elegant rond zijn enkel en hield de schoen op zijn plaats. Hij liep echter op de naaldhakken alsof hij een ervaren model op de catwalk was.

Ik keek vol bewondering toe. Zelf kon ik nooit goed lopen op zulke hoge naaldhakken. In eerste instantie dacht ik dat het een grap was, aangezien carnaval net een week geleden was. Ik moest mijn giechel inhouden, want de blik in zijn ogen was te serieus. Voordat ik iets kon zeggen, schraapte hij zijn keel en zei: "Kate, dit is wie ik werkelijk ben." Op dat moment schoten allerlei gedachten door mijn hoofd. "Maar nee, dat kan toch niet. Je wilde geen vrouw zijn. Je zei dat het alleen maar een fetisj was. En..." Alsof hij mijn gedachten kon lezen, begon hij te praten: "Ik heb iemand ontmoet die mijn ogen heeft geopend. Ze werkt in het universitair ziekenhuis van Gent bij het Genderteam. Ze vertelde me dat ik lijd aan genderdysforie. Dat betekent dat ik eigenlijk innerlijk een vrouw ben. Ze zei me dat ik er iets aan moet doen. Weet je nog dat ik je verteld heb dat ik mijn hele leven al zelfmoordgedachten heb en nooit gelukkig ben? Wel, ik heb nu ontdekt dat wanneer ik mezelf transformeer van man naar vrouw, ik eindelijk gelukkig zal kunnen zijn."

Ik kon alleen maar knikken. Met een onzeker stemmetje vroeg ik: "Hoe lang weet je dit al?" "Pas een paar weken. Jij bent de eerste aan wie ik me zo laat zien." Ik voelde een mix van emoties over me heen spoelen terwijl ik probeerde te begrijpen wat Tim zojuist met me had gedeeld. Verwarring, verbazing en bezorgdheid vochten om voorrang. Ik had altijd gedacht dat ik Tim goed kende, maar deze onthulling schudde mijn wereld op zijn grondvesten.

Terwijl ik daar zat, staarde ik naar hem, op zoek naar aanwijzingen dat dit een grap was. Maar zijn gezichtsuitdrukking sprak boekdelen. Dit was geen verkleedpartijtje. Dit was werkelijkheid, zijn diepste en meest intieme waarheid, die hij eindelijk met me durfde te delen.

"Ik begrijp dat dit veel voor je is om te verwerken," zei Tim, zijn stem trillend van de spanning. "Maar ik heb eindelijk de moed gevonden om mijn ware

zelf te omarmen. Ik kan niet langer leven met deze innerlijke strijd. Het voelt alsof ik mijn hele leven een masker heb gedragen, en nu wil ik mijn ware identiteit omarmen."

Zijn woorden raakten me diep. Ik wist dat ik Tim moest steunen, maar ik had nog steeds zoveel vragen. Hoe zou dit onze relatie beïnvloeden? Hoe zouden onze kinderen hiermee omgaan? En wat betekende dit voor onze toekomst?

"Tim, ik wil dat je weet dat ik er voor je ben," zei ik met een brok in mijn keel. "Maar dit is een grote verandering, en ik heb tijd nodig om dit allemaal te laten bezinken. Laten we samenwerken en professionele hulp zoeken, zodat we dit proces op de best mogelijke manier kunnen doorlopen."

Tim knikte begripvol en er verscheen een zweem van opluchting op zijn gezicht. Het was duidelijk dat hij al veel had nagedacht over deze stap en dat hij op zoek was naar steun en begrip. Ik liep naar hem toe en gaf hem de warmste, meest liefdevolle knuffel die ik hem ooit had gegeven. Ik drukte mijn hoofd zachtjes tegen zijn gevulde bh en barstte in tranen uit. Tim wreef me zachtjes over mijn haren en ik voelde zijn warme tranen over mijn voorhoofd rollen en bij mijn neus samensmelten met de mijne. We huilden in elkaars armen tot er geen tranen meer over waren.

Vanaf dat moment begonnen we samen aan een reis van zelfontdekking, acceptatie en transformatie. We zochten professionele begeleiding en namen de tijd om te praten over onze gevoelens en zorgen. Het was niet altijd gemakkelijk, maar we leerden elkaar steeds beter begrijpen en vonden manieren om onze liefde en respect voor elkaar te behouden.

Gedurende dit proces stonden onze kinderen centraal. We wilden ervoor zorgen dat ze zich veilig en geliefd voelden, ongeacht de veranderingen in ons gezinsleven. We besloten om weer samen te wonen. Niet als koppel deze keer maar als ouders voor onze kinderen. Op deze manier kon Tim zich concentreren op zijn transformatie en gelijktijdig de kinderen mee opvoeden. Ik op mijn beurt kon er altijd zijn voor mijn meisjes en voor Tim. We werkten samen om hen op een begrijpelijke manier te informeren over de situatie, rekening houdend met hun behoeften en emoties. Vreemd genoeg hadden ze er geen probleem mee. Ze aanvaardden dat hun papa aan de binnenkant een vrouw is en ook aan te buitenkant nu een vrouw ging worden, alsof het de normaalste zaak van de wereld was. Waarschijnlijk had hun leeftijd daar iets mee te maken. Luna was immers

maar 5 en Alex 3 jaar oud. Op die leeftijd aanvaarden ze de realiteit zoals die op hen afkomt als normaal.

Hoewel er uitdagingen waren en we nog steeds de gevolgen van onze scheiding voelden, groeiden we als individuen en als ouders. Tim begon zijn transitie naar een vrouw en ik stond naast haar tijdens elke stap van de weg. Onze relatie veranderde, maar de liefde en het respect bleven bestaan. In het begin was het een verademing.

Tim was eindelijk vriendelijk, geduldig, stabiel en vooral gelukkig. Er hing een serene sfeer om hem heen die ik nog nooit eerder had gezien. Geen uitbarstingen meer, geen agressie, geen onvoorspelbaar gedrag. Integendeel, gedurende de eerste weken, zelfs maanden, straalde de hoop en het geluk van hem af.

We gingen samen winkelen en ik hielp hem bij het vinden van de juiste make-up en kleding. Hij liep trots rond en terecht. Hij zag er namelijk prachtig uit. Zijn inmiddels lange, kastanjebruine haar glansde en zijn blauwe ogen sprongen nog meer in het oog dan normaal. Hij had zijn adamsappel laten verwijderen, waardoor zijn nek er vrouwelijk en slank uitzag. En zijn stem was zachter en minder diep.

Door de hormoonbehandeling was zijn gezichtshaar verdwenen en voelde zijn huid zacht aan. Na een tijdje begonnen jonge, stevige borsten te groeien. Natuurlijk was hij nog steeds erg lang en had hij grote handen, maar dat stoorde me niet. Iedereen keek om als hij voorbijliep, vooral vanwege zijn schoonheid. Dat was duidelijk te merken aan de reacties. Hij kreeg bewonderende en goedkeurende blikken, geen afkeurende.

Helaas verminderde het nieuwverworven geluk bij Tim na verloop van tijd. Hij zag de blikken niet langer als goedkeurend, maar als afkeurend. Hij wilde niet meer opvallen, hij wilde juist inpassen. Inpassen als een vrouw tussen andere vrouwen. Opvallen betekende voor hem dat hij nog niet vrouwelijk genoeg was. Zijn lengte en lichaamsbouw begonnen hem steeds meer dwars te zitten. In plaats van met een glimlach naar zichzelf in de spiegel te kijken, richtte hij zich steeds meer op de imperfecties. Hij kon bijvoorbeeld minutenlang naar zijn handen staren om uiteindelijk in tranen uit te barsten.

Tim werd steeds kritischer ten opzichte van zichzelf en ontwikkelde een gevoel van onzekerheid. Hij begon te geloven dat zijn fysieke eigenschappen, zoals zijn lengte en handen, hem in de weg stonden om

volledig als vrouw geaccepteerd te worden. Deze gedachten begonnen zijn zelfvertrouwen te ondermijnen en veroorzaakten emotionele pijn.

Ik probeerde Tim gerust te stellen en hem te laten zien dat hij, of beter vanaf nu zij, prachtig was. Ik wees op haar stralende glimlach, haar mooie houding, prachtige ogen en haar unieke uitstraling. Ik benadrukte dat echte schoonheid niet alleen afhing van uiterlijke kenmerken, maar ook van innerlijke kracht en authenticiteit. Maar hoezeer ik ook mijn best deed, Tim leek steeds moeilijker te overtuigen.

Ik beseftte dat Tim steun nodig had, niet alleen van mij, maar ook van anderen die haar reis begrepen en haar konden bijstaan. Helaas stelde zij geen belang in transgendergemeenschappen en ondersteuningsgroepen. Bij haar familie vond ze ook geen begrip en haar vriendengroep werd steeds dunner. Ik bleef haar motiveren om met mensen te praten maar uiteindelijk stond haar negatief zelfbeeld te veel in de weg.

Tim raakte steeds verder verwijderd van de innerlijke rust en acceptatie waar hij al zo lang naar verlangde en bijna had bereikt. Hij begon opnieuw te worstelen met stemmingswisselingen en frustratie. Op een dag nam dit een extreme vorm aan en besloot hij plotseling om te stoppen met zijn hormoonbehandeling. Ondanks waarschuwingen van zijn psychiater dat hij de medicatie dagelijks op hetzelfde tijdstip moest innemen, maakte hij toch deze abrupte beslissing. Het stoppen met medicatie kan ernstige gevolgen hebben, maar hij zette toch door.

Hij trok weer zijn werkkleding aan die al maanden onder het stof lag en besloot van de ene op de andere dag om de transitie te stoppen. Ik was verbijsterd. Geen zachte, lieve vrouwelijke Kim meer. Zijn haar was in een knot gebonden en hij droeg zijn vuile werkpak en werkhandschoenen wanneer ik hem in de badkamer trof. Hij lag op zijn rug onder de wasbak die al maanden lekte. Je kan je voorstellen hoe verward ik was toen ik hem zo trof. Ik was vooral bang. Bang voor de consequenties. Ik vroeg of hij ok was. Hij stond op, tilde me van de grond op en riep "Katrishki!", net zoals hij vroeger vaak deed. Ik was verbijsterd. Hij liet me los, liep naar de berging en begon wild en luidruchtig zijn werk gereedschap uit te zoeken.

Ik kon weinig doen. Als ik achter hem aan zou gaan en zou proberen met hem te praten, zou hij zijn frustratie op mij richten, net zoals tijdens ons huwelijk. In plaats daarvan nam ik de telefoon en belde de psychiater die hem behandelde in het UZ Gent. De psychiater was geschokt door mijn

verhaal en drong erop aan dat Tim zo snel mogelijk een afspraak zou maken.

Toen Tim uitgeraasd weer naar binnen kwam, ging hij uitgeput aan tafel zitten. Ik ging stilletjes naast hem zitten en nam zijn hand in de mijne. Op dat moment begonnen de tranen te stromen. Hij huilde minutenlang en toen hij wat kalmer werd, stelde ik voor dat hij zo snel mogelijk met zijn psychiater zou praten. Gelukkig stemde hij hiermee in.

Een week later ging hij verder met de behandeling. Toch voelde hij zich nooit meer zo gelukkig als in het begin. Hij veranderde zijn naam officieel naar Kim en begon geld opzij te leggen voor zijn geslachtsoperatie die over zes maanden gepland was. Maar ergens voelde ik dat er iets in hem was veranderd. Het was alsof hij had opgegeven. Alsof hij nooit echt gelukkig zou zijn met wie hij is of wil zijn.

Alex is eindelijk aangekleed. Ik til haar op en plaats haar op mijn heup. Haar dragen is de enige manier om haar snel naar beneden te krijgen. In de keuken zit Alex nog steeds voor haar havermout. Ik merk dat ze ondertussen een glas melk heeft genomen en een bakje cornflakes heeft gegeten. Ik doe alsof ik het niet zie. Alex ziet het echter ook en maakt zich van me los. Ik zet haar op de grond en ze loopt meteen naar Luna. Ze klimt op de stoel naast haar zus en schuift het bakje havermoutpap naar haar toe. Gulzig begint ze te eten. "Jammie, havermout!" gilt ze met haar schrille stemmetje. "Mama, kan ik chocomelk?" Ik kijk haar aan en gelijktijdig roepen we in koor: "Een beetje warm met een rietje!" Luna kijkt haar aan en moet een lach onderdrukken. Ze is immers nog boos. Als Luna boos is, wil ze dat laten zien, het liefst zo lang mogelijk. Het feit dat haar zusje steeds hetzelfde zinnetje zegt wanneer ze chocomelk wil, irriteert haar meestal. Maar omdat we het in koor zeiden, werd het toch wel grappig.

"Luna schat, je moet je kleren nog aandoen," zeg ik zo lief mogelijk. "Wil je dat snel even doen? Wanneer Alex klaar is met eten, gaan we dadelijk weg." Luna gaapt me aan. "En jij dan? Ga jij zo werken?" Ze knikt met haar hoofd in mijn richting. Helemaal verward en beduusd kijk ik naar mijn lichaam. Ik sta in mijn witte slipje met een veel te groot zwart T-shirt aan. Ik draag mijn moeders bruine pantoffels aan mijn voeten en mijn vaders kamerjas hangt open over mijn schouders. Ik lijk op een landloper. Ik begin te lachen. Luna en Alex lachen luidkeels mee. "Mama toch!" zegt Luna. "Mama toch, mama toch!" eechoot Alex. En weer schiet ze in de lach.

"Oké, kom Luna, we gaan snel onze kleren aantrekken." Ik neem haar bij de hand. Onmiddellijk vertrekt haar gezichtje weer en trekt ze me aan mijn hand terug. Ik zie een frons op haar voorhoofd verschijnen en plotseling krijg ik medelijden met haar. Normaal gesproken houdt ze ervan als we naar de hoeve gaan. Bovendien zijn Luna en Moeke twee handen op één buik. Het is erg ongewoon dat ze vandaag niet mee wil.

Ik laat haar hand los, ga op mijn knieën zitten en trek haar dichterbij me toe. Wanneer we op dezelfde ooghoogte zitten, zeg ik rustig maar vastberaden: "Goed, ik zal een oplossing proberen te bedenken. Ondertussen doe jij snel je kleren aan, oké?" Getroost met de gedachte dat ze niet hoeft te gaan, rent ze weg.

"Ik beloof niets!" schreeuw ik er snel achteraan, anders neemt ze aan dat alles wat ik zeg een belofte inhoudt. Ik werp nog snel een blik op Alex voordat ik uit de keuken ren. Ze zit nog steeds aan tafel, met haar knieën op de stoel. Voor haar leeftijd is ze erg klein en ze kan anders niet bij het rietje met haar mond. Gisteren is haar haar in een korte bob geknipt en het kapsel ziet er nog keurig uit. Haar froufrou valt net op haar wenkbrauwen en maakt haar ronde gezichtje nog ronder. Ze is weer verdiept in haar gedachten en terwijl ze het lege rietje in haar mond heeft, neuriet ze een deuntje. Mijn hart zwelt van trots.

Ik kijk weer op de klok en realiseer me dat ik nu echt moet opschieten, anders kom ik te laat. Snel ren ik achter Luna aan. Ze staat in mijn oude slaapkamer waar haar tas met kleren nog op de grond staat. De tas is echter leeg en al haar spullen liggen verspreid over de parketvloer. Ze zoekt wild tussen de kleren en houdt haar truien één voor één tegen haar borst. Ze draagt al een lichtroze kort rokje met een lila kousenbroek en een wit T-shirt dat een beetje van haar buik laat zien omdat het te klein is. "Neem gewoon die witte fleece, Luna, die past er mooi bij," zeg ik ongeduldig. "Doe snel je laarzen aan en dan ben je klaar." Ik wacht niet om te zien of ze het daadwerkelijk doet en ren naar mijn tas die in de slaapkamer van mijn ouders staat. Besluitend om dezelfde kleren als gisteren aan te trekken, pak ik ze van de grond in de badkamer.

De badkamer van mijn ouders is verbonden met hun slaapkamer door een oude krakende harmonicadeur. Het is een kleine badkamer die zich net onder het schuine dak bevindt. Het heeft nog steeds een zitbad en

douchecombinatie zoals je die alleen in de jaren '70 zag. Het huis van mijn ouders is een moderne witte villa uit die tijd. Mijn vrienden hadden altijd veel bewondering voor de stijl. Het straalt allure uit zonder pretentius te zijn. De villa heeft een strakke en minimalistische architectuur met rechte lijnen en grote glazen ramen die zorgen voor een naadloze verbinding tussen binnen en buiten. Het huis heeft een open plattegrond met ruime kamers en hoge plafonds, waardoor er veel natuurlijk licht binnenkomt en een gevoel van ruimte ontstaat. Het ruime terras van de villa is verbonden met het huis via grote schuiframen. Aan het terras grenst een visvijver waar ik als kind mijn voeten in stak om af te koelen tijdens de hete zomermaanden. De vissen in de vijver zijn waarschijnlijk net zo oud als ik, aangezien ze er al meer dan 30 jaar zijn. De tuin is een ware oase. Het grasveld is omzoomd met bloemrijke struiken en wilde bloemen die mijn moeder door de jaren heen zelf heeft geplant. Ze is bioloog en haar liefde voor de natuur is groot. Het meest opvallende kenmerk van de tuin is de enorme Rododendronstruik in het midden, die elke zomer en lente vol zit met felrode bloemen.

Het huis zelf staat twee meter hoger dan de onderkant van de tuin, en een hellend grasveld heeft al voor vele leuke momenten gezorgd. In de winter gleden we er met een slee vanaf en in de zomer rolden we over het gras. Ik herinner me nog hoe ik met mijn fiets en go-kart snel de helling afreed en een kriebelend gevoel in mijn buik kreeg. Aan de straatkant van het huis staan grote beuken en een lange haag. Binnen zijn de muren bedekt met kunstwerken van mijn moeder. Ze is na haar pensioen kunstenaar geworden en begon pas toen met schilderen. Ze is erg productief en gepassioneerd. Tot onze grote verbazing verkopen haar kunstwerken goed, maar ze maakt er veel meer dan ze kwijt kan. Als gevolg hangen alle muren vol en is de logeerkamer volgestouwd met haar overgebleven werken. Terwijl mijn ouders elk jaar overwinteren in Spanje, is het huis koud en stil. Maar wanneer ze thuis zijn, is het huis altijd levendig. Het is dan gezellig, warm en licht. Op de achtergrond klinkt gewoonlijk de hele dag klassieke muziek. Er zijn altijd vrienden van mijn ouders op bezoek of een van mijn zussen met hun kinderen. Terwijl mijn moeder geniet van de drukte en niets wil missen, gaat mijn vader fietsen of klussen in en rond het huis. Bezig blijven houdt hem jong en gezond, zelfs op zijn 75ste, zoals zijn motto 'use it or lose it' nog steeds luidt.

Terwijl ik naar buiten kijk, zie ik de ijskristallen op het dakraam. De sneeuw is al van het raam verdwenen, behalve in de hoeken waar nog een dun laagje ligt. De lucht is stralend blauw en het geeft me lentekriebels. Na vijf maanden van donker winterweer verlangt mijn lichaam naar wat zon. Ik kleed me snel aan en kijk naar mijn spiegelbeeld. Mijn krullen liggen plat en ongekamd op mijn hoofd en mijn ogen hebben donkere kringen. Ik gooi snel wat water in mijn gezicht en gebruik mijn vochtige handen om mijn krullen weer in model te brengen. Een beetje make-up doet wonderen. Ik wil er immers rustig en ontspannen uitzien. Mensen die een ontspannende dag verwachten in de wellness, willen dat iedereen daar geluk, gezondheid en ontspanning uitstraalt. Nadat ik mijn tanden heb gepoetst, glimlach ik naar mezelf in de spiegel, een gewoonte die ik van mijn oma heb geleerd. Jezelf zien glimlachen verbetert je humeur en zelfvertrouwen. Bovendien is het ook een effectieve manier om te controleren of je tanden schoon zijn en er niets tussen zit.

Terwijl ik nog een laatste blik werp op mijn verschijning, komt Luna binnenstormen. "Heb je het al geregeld, mama? Kan ik misschien bij Vick gaan spelen?" vraagt ze met een bijna smekende blik. Ik zucht, zowel omdat ik helemaal was vergeten iets te regelen voor Luna als omdat ik teleurgesteld ben. Stiekem had ik gehoopt dat zij het ook was vergeten.

Vick is de zoon van mijn zus Ellie. Hij is bijna een jaar ouder dan Luna. Ellie, Leenke en ik zijn drie heel verschillende zussen, maar we zijn altijd in elkaars buurt. Ik zie Leenke elke dag, omdat zij mijn oudste zus is. Ze is tien jaar ouder dan ik, en sinds haar oudste zoon is geboren, zijn we onafscheidelijk. Plotseling werd ik de jonge, coole tante en besteedde ik al mijn vrije tijd aan mijn neefjes en nichtjes.

Ellie is zes jaar ouder en is totaal anders dan Leenke. Ze is blond, klein en atletisch, terwijl Leenke donkerbruin haar heeft, lang en slank is. Ook qua karakter zijn ze totale tegenpolen. Leenke is erg spiritueel en hypergevoelig, terwijl Ellie nuchter, erg verstandig en harder is. Ik hou ervan dat ze zo verschillend zijn. Ik herken mezelf immers in beiden, waardoor ik me met alletwee kan identificeren. Wanneer Leenke en Ellie ruzie maken, vind ik het moeilijk om partij te kiezen, omdat ik beide standpunten begrijp. Daarom speel ik vaak de rol van bemiddelaar.

"Shit!" zeg ik iets te luid. "Oké, weet je wat? Ik zal in de auto bellen. Spring op mijn rug, dan doen we paardje hop." Ik weet dat ik haar hiermee zowel

opvrolijk als snel de trap af krijg. Snel loop ik naar mijn tas, trek mijn bruine leren laarzen aan, haal mijn werkuniform uit de sporttas en ga op mijn hurken zitten. Luna, die me op de voet volgt door de kamer, ziet er weer blij en onbezorgd uit. Wanneer ze glimlacht, stralen haar diepblauwe ogen mee en verschijnt er een klein kuiltje in haar rechterwang. Ze is voor mij het mooiste meisje van de hele wereld. Ze neemt een klein aanloopje en springt met ongelooflijke kracht op mijn rug. Ik wankel even, maar gelukkig kan ik me nog net tegenhouden om niet te vallen door de kleren in mijn hand op de grond te gooien en me vast te houden aan de kast naast me. Luna kan soms heftig reageren, daar ben ik aan gewend. Met een kreun kom ik weer rechtop staan, blaas luidruchtig uit en wrijf met mijn rechterbeen over de vloer, alsof ik een paard ben. Ik hinnik even en dan huppel ik met haar de kamer uit en de trap af. Alex hoort ons aankomen en komt meteen de gang in rennen. "Ik ook! Ik ook!" schreeuwt ze terwijl ze op en neer springt. Ik laat Luna van mijn rug glijden, maar ze klampt zich vast als een aapje. Halverwege mijn rug blijft ze hangen. Ik sta wijdbeens om mijn evenwicht niet te verliezen en terwijl ik nog steeds probeer Luna van me af te schudden, klimt Alex op mijn linkerbeen. Ik kan niet anders dan lachen. Nu hangen er twee apen aan me.

"Shmoepies, jullie moeten me nu loslaten. Ik ben al te laat!" zeg ik hijgend, met een steeds roder wordend gezicht. Ik heb twee dikke truien aan en ik krijg het veel te warm. Alex hoort me zuchten en steunen. Ze laat als eerste los. Een paar seconden later glijdt Luna verslagen van mijn rug. Snel maak ik gebruik van mijn vrijheid om onze jassen te gaan halen in de garderobe. Wanneer ik terugkom, staan Luna en Alex tot mijn grote verrassing nog steeds op dezelfde plek. Ik weet dat ze zelf hun jassen kunnen aantrekken, maar om geen tijd te verliezen help ik hen één voor één en rits ik hun jassen helemaal dicht. Eindelijk zijn we klaar om te vertrekken.

We stappen naar buiten, waar de frisse lucht ons tegemoet komt. Hoewel het erg koud is, schijnt de zon fel en ik voel meteen een vleugje lentekriebels. Ik sluit de voordeur zorgvuldig achter me en neem even de tijd om de meisjes verder goed in te pakken, zodat ze lekker warm blijven. "We gaan een leuke dag hebben, meiden," zeg ik met een glimlach terwijl ik naar hen kijk. Alex haar ogen stralen van opwinding en ik merk dat ze niet kan wachten om straks bij haar geliefkoosde plek te zijn. Onze hoeve heeft een leuke schommel buiten en een bos waar ze kunnen in spelen. Ik pak de

hand van Luna en Alex en we lopen naar de auto. Alex praat druk met Luna over wat ze vandaag wil gaan doen en ik luister aandachtig naar haar enthousiaste stemmetje.

Luna protesteert lichtjes en haar ogen stralen veel minder enthousiasme uit dan die van haar zusje. Ik beseft dat het goede humeur van haar zusje haar niet zal overtuigen. Ze wil nog steeds niet gaan. Hoewel Luna altijd al een sterke wil heeft gehad, is dit gedrag toch opmerkelijk. Luna heeft een sterk intuïtief vermogen en ik neem haar gevoelens altijd serieus. Wanneer ik haar sombere gezichtje zie, voel ik een rilling over mijn rug gaan.

Eenmaal in de auto start ik snel de motor, zodat de ruiten kunnen ontdooien. Na enkele minuten zijn ze eindelijk helder genoeg en kunnen we vertrekken. Terwijl we onderweg zijn, probeer ik het beklemmende gevoel te onderdrukken en zing zachtjes mee met de muziek op de radio. Alex vindt het geweldig en begint ook luidkeels mee te zingen, vol overgave. Maar Luna's humeur verslechtert met elke minuut. Ik voel haar voeten door de stoel heen in mijn rug drukken. Haar armen zijn gekruist en het lijkt alsof ze elk moment kan gaan huilen. Ik kijk haar troostend aan via de achteruitkijkspiegel. Ze ziet mijn bezorgde gezicht en barst in tranen uit.

"Ik wil echt niet naar Moeke, mama", snikt ze. Verbaasd vraag ik haar met oprechte interesse: "Maar waarom niet? Je houdt toch van Allegria, je houdt van Moeke en je bent er altijd graag?" Ik herinner haar aan de fijne momenten die ze daar heeft beleefd.

"Ik weet het niet, mama. Ik wil gewoon niet!" zegt ze wanhopig. Ik neem haar gevoelens serieus en begrijp dat er meer aan de hand moet zijn. "Oké Luna, ik bel Ellie", zeg ik terwijl ik bijna was vergeten dat ik haar had beloofd om haar te bellen. De beltoon klinkt luid door de luidsprekers in de auto, maar Ellie neemt niet op. Plotseling herinner ik me dat ze dit weekend in Nederland is voor haar yogaopleiding.

Ik besluit mijn andere zus te bellen. Leenke neemt de telefoon wel op. Ik hoor dat ze ook in de auto zit. "Wat is er, Kate? Ik ben net onderweg naar de podoloog", zegt ze meteen. "Dag zus, hallo!" zeg ik lachend. "Ik ben onderweg naar Allegria, maar Luna is overstuur. Ze wil echt niet mee. Kunnen ze vandaag niet bij jou langskomen? Wanneer ben je klaar met je afspraak?" Terwijl ik met Leenke praat, kijk ik naar Luna. Ze lijkt meer ontspannen.

"Oké Kate, weet je wat? Ik zal even snel langs Allegria rijden op de terugweg naar huis. Luna kan dan met me mee", zegt Leenke. In mijn achteruitkijkspiegel zie ik een opgelucht gezicht. "Ik wil ook mee naar tante Leenke!" zegt Alex. "Goed, neem ze allebei maar mee naar je huis, oké? Ik kom ze wel dan wel ophalen wanneer ik klaar ben met werken. Alvast bedankt, zus! Tot straks!" zeg ik opgelucht en blij. Het probleem is opgelost! Enkele minuten later parkeer ik mijn spierwitte Kia Picanto voor de deur van de hoeve. De vlag van Allegria wappert zachtjes in de wind. De verlaten straat lijkt nog leger dan normaal.

Dunne mistflarden hangen boven de weide voor de hoeve. De kerk en het aangrenzende oude kerkhof zien er spookachtig uit op deze koude winterochtend.

"Kom meisjes, jullie hebben het gehoord, Leenke komt jullie zo ophalen. Hou jezelf even bezig tot ze er is, oké?" Luna loopt meteen naar de voordeur, getroost door het feit dat haar tante onderweg is. Ik neem Alex's koude handje in de mijne en samen wandelen we naar de deur. Ik zie geen rookpluim uit de schoorsteen komen. Dat betekent dat Kim de kachel nog niet heeft aangestoken, hoewel ze het gisteravond aan de telefoon beloofd had. Ik open de voordeur en Luna slaat meteen linksaf naar de Wellness lounge en opent de schuifdeur naar de binnenplaats.

Alex loopt meteen naar het privégedeelte van het huis, links van de voordeur, waar Kim nu woont. Ze heeft het handvat van de binnendeur al vast wanneer ik plots het briefje op de deur zie hangen. Voordat ik het briefje lees, grijp ik Alex bij haar schouder beet. Ze roept enthousiast: "Moeke, we zijn er!" Terwijl ik haar naar me toetrekt, gebaar ik met mijn vinger op mijn lippen dat ze stil moet zijn. Het is opvallend stil in huis. In een flits denk ik dat Kim misschien nog in bed ligt... misschien zelfs met iemand anders. Ik lees snel het briefje. "Ssst, geen kinderen toegelaten. Ik meen het!!" Ondertekend met 'Kim'. Wat een vreemde boodschap, bedenk ik me.

Ik hoor het ritmische getik van een springtouw. "Alex, ga even buiten spelen met Luna", zeg ik. Ik hoor dat ze met het springtouw speelt. "Ga even meespelen terwijl ik Moeke zoek. Oké?" Ik geef ze een snelle zoen op haar voorhoofd en kijk haar liefdevol aan. Ze is zo ontzettend schattig dat mijn hart telkens smelt wanneer ik haar aankijk. Alex luistert gehoorzaam en loopt meteen naar haar zusje.

Wanneer ze uit het zicht verdwenen is, kijk ik weer naar het briefje en lees het nogmaals. Mijn hart bonst in mijn borstkas. Ik voel de stress en angst door mijn aderen stromen. De gasten komen eraan en ik heb nog honderden dingen te doen. Kims onvoorspelbare gedrag maakt me angstig. Waar kan ik me nu weer aan verwachten?

Intuïtief blijf ik stil en roep ik haar naam niet door het huis, zoals ik normaal zou doen. Ik hoor de meisjes ruziën over het springtouw op de achtergrond. Gerustgesteld door het feit dat ze buiten zijn, ga ik het huis verkennen.

Eerst loop ik door de zitkamer. De kachel is uit en voelt koud aan. Dat betekent dat Kim gisteravond de kachel niet heeft aangestoken, hoewel het vreselijk koud is. Ik loop meteen door naar de deur van de gang. Ik wil hem openen, maar er staat iets achter de deur waardoor ik niet verder kan. Ik voel me steeds meer opgejaagd. Ik wil begrijpen wat er aan de hand is.

Waarom kan ik de deur niet openen? Ik versnel mijn pas en loop naar de andere deur die ook naar de gang leidt, maar via de keuken. Deze deur gaat wel open. Nieuwsgierig naar de oorzaak van het probleem ga ik meteen naar de geblokkeerde deur kijken. Een stapel speelgoed staat tegen de deur, alsof het opzettelijk daar is neergezet om de deur te barricaderen.

Nu sta ik midden in de gang en moet ik beslissen of ik naar boven ga, naar de slaapkamer, of beneden blijf en in de badkamer ga kijken. Mijn beslissing is snel genomen wanneer ik zie dat het indicatielampje bij de schakelaar aangeeft dat het licht in de badkamer aan is. Voorzichtig open ik de deur.

Onmiddellijk voel ik de warmte op me afkomen. De verwarming moet de hele nacht hebben aangestaan. Er hangt een warme, weeë geur die een mengeling is van het zoete parfum van Kim en iets anders dat ik niet herken. Wanneer ik de deur helemaal open heb, zie ik haar. Ze zit bijna, haar knieën net niet op de grond. Haar hoofd is gebogen met haar lange, mooie haren over haar gezicht.

Ik besef direct dat er iets ernstigs aan de hand is, nog voordat mijn hersenen kunnen bevatten wat er precies gebeurd is. Haar handen hangen ontspannen naast haar lichaam en hebben een blauwachtige kleur. En dan, wanneer ik eindelijk durf om naar het plafond te kijken, zie ik de riem, stevig vastgemaakt aan een van de oude balken. Ze hangt net voor de spiegel. Ze moet naar zichzelf gekeken hebben wanneer ze het deed. Mijn hart lijkt te

stoppen met kloppen. Ik hou mijn adem in, bang om de lucht verder in te ademen. De lucht van de dood.

Met trillende vingers haal ik mijn telefoon uit de zak van mijn jas. Ik kan bijna niet de cijfers 101 intoetsen door de schok. Ik kan nog net 'help!' en het adres stamelen, maar ik weet dat het te laat is. Het enige waar ik nu nog aan kan denken zijn de kinderen. Ik haast me zo snel als ik kan naar hen toe en sluit de deur achter me, bang dat ze het beeld zouden zien dat ik voor altijd met me zal meedragen.

Deel II

Die dag was een keerpunt in mijn leven. Het moeilijkste wat ik ooit heb moeten doen, was aan de kinderen vertellen wat er met hun moeke gebeurd was. Nadat ik de ambulance had gebeld, greep ik meteen naar de telefoon om mijn zussen en ouders in te lichten. Mijn ouders waren nog in Spanje en konden me niet te hulp komen, maar Leenke en Ellie waren al onderweg.

Met trillende benen liep ik naar Alex en Luna, die nog zorgeloos met het springtouw speelden in de binnenkoer van de hoeve. Mijn mond wilde de woorden niet vormen. In de verte hoorde ik de ambulance naderen, het geluid sneed door de lucht. Op dat ogenblik besloot ik ze te beschermen, koste wat het kost. Ik bracht ze haastig naar Anja, onze lieve buurvrouw en vriendin. Haar kinderen waren van dezelfde leeftijd, en speelden vaak met de mijne. Daar waren ze veilig, weg van sirenes, de lijkschouwer, en later ook de toestromende familie.

Enkele uren later, toen alles gedaan was wat moest worden gedaan, ging ik de meisjes weer ophalen. Ik leidde hen naar een rustig plekje achter in

het bos, achteraan onze tuin. Hun ogen zochten de mijne, vol vragen die nog niet gesteld waren. We gingen zitten op een omgevallen boomstam die nog wit glinsterde van de rijm. Alex schoof haar handjes diep in de zakken van haar jas. Ik trok haar muts wat verder over haar oren, tegen de kou. Luna verbrak als eerste de stilte. Haar adem kringelde in kleine wolkjes voor haar gezicht.

“Mama, waar is moeke? Is ze op reis?”

De verleiding om een verhaal te verzinnen was groot. Het leek zo gemakkelijk, een ontsnapping voor ons allemaal.

Kim had enkele weken eerder nog gesproken over reizen met een mobilhome, één van haar vele plannen om ergens geluk te vinden. Geluk was voor haar, nu Kim, en ook vroeger als Tim, altijd iets ongrijpbaars geweest. Vanaf de dag dat ik hem als Tim ontmoette, zeven jaar geleden, had hij het al over de dood. Zelfmoord was altijd als een schaduw aanwezig geweest, ook al had hij me plechtig beloofd het nooit te doen.

Ik haalde diep adem, maar nog voor ik iets kon zeggen, keek Luna me recht aan.

“Moeke is dood! Hé, mama? Is ze dood?”

Mijn keel kneep dicht. Ik slikte mijn tranen in en knikte. Alex' gezicht vertrok, haar lippen begonnen te trillen. De angst en de verbazing stonden scherp in haar ogen gegrift.

“Maar... hoe?!”, riep Luna.

De kou kroop intussen door mijn schoenen, mijn vingers waren gevoelloos, mijn lichaam loodzwaar. Ik sloeg mijn armen om hen heen en liet eindelijk mijn tranen stromen. De kleine schouders van Alex schokten tegen mijn borst. Ze duwde haar hoofd diep in mijn oksel. Luna legde haar hoofd op mijn schouder, en haar tranen vermengden zich met de mijne.

Het werd al donker. De kilte van het bos joeg ons terug naar huis. Onder onze voeten kraakten de bevroren bladeren. We waren een drie-eenheid nu, verstrengeld, verbonden in verdriet.

Toen we de hoeve naderden, voelde ik de warmte van vrienden en familie als een troostend deken om ons heen. Pas toen durfde ik fluisterend de waarheid uit te spreken, op Luna haar vraag: “Moeke heeft zichzelf gedood.”

Op dat moment wist ik dat *Allegria*, ooit mijn bron van geluk, voorbij was. Niets zou ooit nog hetzelfde zijn.

De volgende avonden bleven we bij Leenke slapen. De troost en liefde die we daar kregen, voelde als een warm deken.

Die eerste nacht was de zwaarste. Ik stopte Luna en Alex in bed en kroop tussen hen in. Om hun gedachten af te leiden, las ik voor uit hun lievelingsboek: een sprookje over elfen, met kleine lampjes die oplichten bij elke omgeslagen bladzijde.

Normaal zeggen ze de woorden mee, bladzijde na bladzijde. Maar deze keer niet. Hun ogen keken wel, maar luisterden niet. Toch las ik door, dapper, tot de laatste bladzijde vol lichtjes.

Toen sloot ik het boek, legde het naast me neer en kroop dieper onder het dekbed. Ik sloeg mijn armen om hen heen.

“Wat gaat er nu met moeke gebeuren?” vroeg Alex zacht.

Ik haalde diep adem. “Ze zal binnenkort worden begraven,” fluisterde ik.

De woorden kwamen niet vanzelf. Normaal wist ik als juf altijd wat te zeggen. Maar nu niet.

“Ja, maar... gaat ze naar de hemel?” vroeg ze verder.

Ik keek haar verbaasd aan. Zo klein nog, en toch zulke grote vragen.

“Ik weet het niet,” zei ik eerlijk. “Ik hoop het eigenlijk wel.”

“De hemel bestaat niet,” zei Luna beslist.

Opnieuw was ik verbaasd, maar ditmaal door haar zekerheid. Maar ik wist dat ik niet mocht oordelen, alleen luisteren. Dus zei ik opnieuw: “Ik weet het niet.”

We bleven stil liggen, ieder met onze eigen gedachten. Toen zei ik zacht: “Als je maar weet dat ik er altijd zal zijn voor jullie. En de rest van de familie ook. We gaan hier samen doorheen.”

Even later stelde ik voor: “Zullen we morgen knutselen? We kunnen iets maken voor moeke en het meegeven bij de begrafenis, als jullie dat willen.”

“Oké,” antwoordden ze tegelijk. Niet echt enthousiast, maar ik hoorde een sprankeltje enthousiasme in hun stemmen.

Toen begon Luna te huilen. Daarna ik. En even later ook kleine Alex. Ze klampten zich vast aan mij en samen huilden we ons in slaap.

Twee uur later werd ik wakker met een pijnlijke nek. Mijn armen lagen nog steeds rond hun kleine schouders. Voorzichtig maakte ik me los, als een rups die zich uit haar cocon wringt.

Ik sloop naar de badkamer. De vloer was ijskoud. De stilte van de nacht drukte zwaar op mijn borst. En plots besepte ik: dit is nu mijn verantwoordelijkheid. Hun verdriet dragen, én het mijne.

Het was te veel.

Mijn adem stakte. Mijn vingers tintelden, mijn lippen werden gevoelloos. Ik ademde snel, maar er kwam geen lucht binnen. Alsof ik door een dun rietje probeerde te ademen. Mijn hart sloeg wild en onregelmatig. Mijn oren piepten. Paniek greep me vast.

Ik zakte neer op de koude tegels en bleef liggen. Het maanlicht viel bleek door het raam. Mijn hart bonsde, mijn longen haptten naar lucht. Ik dacht dat ik zou sterven.

Toen dwong ik mezelf stil te worden. Ik herinnerde me mijn Dru-yogalessen: dat diep vanbinnen altijd een kern van rust is. Zoals de zee, die onder het woeste oppervlak toch kalm blijft.

Langzaam vertraagde ik mijn ademhaling. Mijn hart vond zijn ritme terug. Mijn longen ook. De paniek zakte, maar de angst bleef. Hard en zwaar, als een pit in mijn maag.

Ik wist dat ik niet meer zou slapen. Ik was te bang, te kwetsbaar en te verdrietig. Ik wilde ook niet terug bij de kinderen kruipen, bang om mijn angst op hen over te dragen.

Voorzichtig liep ik naar de deur die de badkamer verbond met Leenke en haar man hun kamer. Ik opende ze zacht, sloop naar binnen en kroop aan mijn zus haar kant van het bed.

Ze werd wakker en fluisterde: "Kate, wat is er?"

"Ik kan niet slapen. Ik ben bang. Mag ik bij jou liggen?"

"Kom maar," zei ze zacht.

Ik kroop tegen haar rug aan, in lepeltjeshouding. Ik klemde me vast en volgde haar rustige ademhaling. Het voelde misschien vreemd, maar ik had geen keuze. Zij was op dat moment mijn redding.

Ik moest me even laten gaan, om morgen weer te kunnen opstaan. Om sterk te zijn voor Luna en Alex.

Maar nu... nu was ik zelf weer een kind. Een kind dat zich wilde vastklampen aan haar moeder.

Maar mijn moeder was in Spanje.

De volgende ochtend waren we allemaal vroeg wakker.

Mijn zus en haar man lagen dicht tegen elkaar aan toen ik mijn ogen opende. Ik besepte meteen dat ik de oorzaak was van hun plaatsgebrek in bed. Met een mengeling van schaamte en dankbaarheid gleeed ik eruit. Ik keek hen nog even ongemakkelijk aan en voelde tegelijk opluchting: ik had toch een paar uren kunnen slapen, en mijn doodsangst was voorbijgegaan. "Sorry... voor deze nacht," stamelde ik zacht.

"Ja," zei Leenke terwijl ze zich oprichtte. "Dat was een moeilijke nacht. Ik voelde je angst zo naar mij toestromen. Gaat het wel?"

Ik slikte. "Ja. Dankzij jou. Ik denk dat ik een paniekaanval had. Ik moest iets doen om weer rust te vinden. Nogmaals sorry. Maar het heeft me echt geholpen."

Ze knikte, bezorgd maar ook warm.

Ik liep snel naar de kamer waar de kinderen sliepen, maar het bed was al leeg. Natuurlijk. Die zaten vast beneden, voor de tv.

Toen ik de trap afdaalde, hoorde ik de telefoon rinkelen. Zeker en vast mijn ouders. Niemand gebruikte anders nog de vaste lijn.

Ik rende de laatste treden af en liep naar de zitkamer. De televisie stond aan. Luna en Alex zaten onder een dekentje, hun ogen op het scherm gericht. Hun gezichtjes lichtten op toen ze me zagen. "Mama! Waar was je? Je was niet meer in bed."

Ik pakte de telefoon op. "Kate?" De stem van mijn vader klonk hees, alsof hij de hele nacht wakker was geweest. "Hoe gaat het?"

Ik slikte en probeerde rustig te antwoorden, maar mijn stem beefde. "Niet zo goed, papa. Het... het was een zware nacht."

Aan de andere kant van de lijn bleef het even stil. Ik hoorde alleen het ruisen van een slechte verbinding. Toen klonk mijn moeder. Haar stem was hoog en gespannen. "We stappen straks op het vliegtuig. We komen zo snel we kunnen."

Ik schudde mijn hoofd, al zag niemand het. "Nee, mama, dat hoeft niet. De begrafenis zal in heel kleine kring zijn. Blijf maar daar. Ik red me wel."

Ze zweeg even, en toen hoorde ik haar snikken. "Kom dan naar ons, Kate. Jij en de kinderen. Zodra je kan. Hier is het rustig. Hier kan je wat bekomen."

Ik sloot mijn ogen en beet op mijn lip. De verleiding was groot.

“Mama, moet je huilen?” hoorde ik plots achter me. Het was Luna. Ze was van de bank gekomen en keek me recht in de ogen. Haar blik was scherp, veel te volwassen voor haar leeftijd. Ik draaide me van haar weg, de telefoon nog tegen mijn oor. “Ja... ik huil een beetje. Het is allemaal moeilijk.” Mijn moeder hoorde haar kleindochter duidelijk ook, want ze zei zacht: “Geef ze een kus van ons. Vertel ze dat we er gauw voor jullie zullen zijn, op onze manier.” Toen ik ophing, voelde de stilte in de kamer ondraaglijk zwaar. De kinderen keken me verwachtingsvol aan, alsof ze wisten dat er iets belangrijks ging gebeuren. Alsof ze wachtten op een volgend antwoord dat ik niet had. Precies op dat moment hoorde ik buiten een auto de oprit oprijden. De koplampen sneden door de gordijnen. Mijn hart sloeg op hol. Wie zou dat zijn? De auto stopte voor het huis. Ik hoorde de motor uitvallen en voetstappen op het grind. Met een bonzend hart deed ik de deur open. Voor me stond Thomas, onze oude vriend. Zijn lange sjaal wapperde in de wind en in zijn handen droeg hij een houten kistje. Zijn ogen glansden zacht toen hij me aankeek, vol medeleven. “Kate...” Hij legde een hand op mijn arm. “Ik hoorde het. Het spijt me zó. Tim... of moet ik zeggen Kim... was een heel bijzonder mens. Zij had ook veel indruk op mij gemaakt. Dat moet ongelooflijk moeilijk voor jullie zijn.” Ik slikte en knikte. De tranen prikten meteen achter mijn ogen. Hij zette het kistje neer en sloeg zijn armen om me heen. Een stevige, warme omhelzing. Ik voelde zijn hartslag tegen de mijne. Even liet ik me helemaal dragen door zijn aanwezigheid, alsof de zwaarte heel even gedeeld werd. “Mag ik binnenkomen?” vroeg hij zacht. Ik slikte en knikte. Ik kon niets zeggen. Even later zaten we samen in de woonkamer. Luna en Alex kropen dicht tegen hem aan. Thomas had altijd al een helende uitwerking gehad op mensen, niet alleen met de prachtige muziek die hij maakte, maar ook door zijn charismatische uitstraling en hart voor mensen. Hij tilde het kistje iets omhoog. “Ik heb iets meegebracht voor de meisjes.” Thomas opende voorzichtig het kistje. Binnenin lagen twee glanzende witte stenen, glad gepolijst, alsof ze licht in zich droegen.

“Deze,” zei hij zacht, “zijn voor jullie. Elke steen is uniek. Ze zijn wit, omdat wit alle kleuren in zich draagt. Net zoals jullie moeke nog altijd bij jullie is, ook al zie je haar niet.” Luna pakte de eerste steen vast en draaide hem rond in haar handpalm. Haar ogen werden groot. “Hij is koud,” fluisterde ze. “Ja,” glimlachte Thomas, “maar als je hem lang genoeg vasthoudt, wordt hij warm. Net zoals verdriet koud kan aanvoelen, maar warmte vindt in herinneringen.”

Alex legde haar steen meteen tegen haar wang en knikte plechtig. Ik voelde tranen opwellen, maar dit keer niet alleen van pijn. Er zat ook iets zachts in, een eerste vleugje troost. De kamer voelde ineens iets lichter, alsof zijn aanwezigheid de lucht een klein beetje had geopend. Thomas boog zich iets naar de kinderen toe, glimlachte geruststellend en knipoogde even naar mij. Zijn ogen zeiden zonder woorden: ‘Jullie zijn veilig.’

Na een tijdje trok hij zich iets terug, zette een kopje thee neer dat hij voor zichzelf had gezet en ging zitten in de fauteuil bij het raam. De kinderen speelden rustig met de stenen en fluisterden zacht tegen elkaar, terwijl ik naast hem plaatsnam, genietend van het feit dat er even stilte en rust was. Toen kwam Leenke naar beneden. Haar ogen lichtten op zodra ze Thomas zag, en even verscheen er een kleine glimlach op haar gezicht. Ik zag het, en wist dat ik diezelfde gedachte ook had. Voor een moment leek alles even normaal, alsof het leven weer gewoon door kon gaan. Thomas stond op en ging zitten op de pianostoel voor de vleugel in de hoek van de woonkamer. “Misschien iets kleins,” zei hij zacht, “iets om de ochtend te vullen.” Zijn vingers raakten de toetsen aan en een zachte melodie vulde de kamer. Zijn stem volgde, zacht en warm, een zelfgeschreven Frans liedje dat vloeiend en teder de leegte opvulde. De woorden waren voor de meisjes niet helemaal te verstaan, maar de emotie kwam direct binnen. Het was melancholisch, troostrijk en zo oprecht dat ik even alles vergat. Zelfs de kinderen luisterden muisstil.

Toen de laatste tonen vervaagden, stond Thomas op. Hij keek nog even naar ons, glimlachte een laatste keer en zei: “Ik ga weer. Maar bel me als jullie me nodig hebben, oké?” Hij pakte zijn jas en kistje, en voordat hij de deur uitging, gaf hij mij en Leenke een warme omhelzing. Het voelde alsof hij een klein stukje van de last had meegenomen toen hij wegstapte.

De kinderen bleven nog een moment stil zitten, hun handen nog steeds rond de witte stenen geklemd. En ik wist, diep vanbinnen, dat dit bezoek een eerste vonkje licht had gebracht in een periode die donker leek zonder einde.

De volgende dagen waren vooral gevuld met bezoeken aan de begrafenisondernemer, het schrijven van teksten en het zoeken van gepaste liedjes voor de begrafenis. Tim had vroeger zelf gitaar gespeeld en had altijd een voorliefde gehad voor een paar specifieke nummers. Ik probeerde zorgvuldig te kiezen wat passend zou zijn, iets dat hem eer zou aandoen en ook de sfeer van de dag zou dragen.

Ondertussen probeerde mijn andere zus, Ellie, ons op haar eigen manier steun te bieden. Ze kwam regelmatig langs om te kijken hoe het met ons ging, en nam de kinderen soms mee naar haar huis, zodat ze konden spelen met haar zoon, Vick. Het was een klein stukje normaliteit in deze moeilijke tijd.

Toch zag ik haar minder vaak dan Leenke. Ellie had het ongelooflijk moeilijk. Haar angststoornis maakte dat de dood van Kim bijna te zwaar was om te dragen. Soms zag ik de paniek in haar ogen wanneer ze een traan van mij of de kinderen zag, en dan wist ik dat het voor haar te veel werd. Toch probeerde ze er zoveel mogelijk voor ons te zijn, en dat raakte me diep. Het voelde goed om te weten dat ook zij haar best deed, zelfs als ze soms afstand moest nemen om zichzelf te beschermen.

De begrafenis zelf was erg ingetogen. Zijn familie had besloten dat het in kleine kring zou zijn; niemand anders was uitgenodigd. Het was een bescheiden bijeenkomst, waar slechts enkele mensen iets zeiden, woorden die zorgvuldig werden gekozen en soms haptten naar adem bij het uitspreken van verdriet. Er was muziek, zacht en betekenisvol, die een echo bracht van wie Tim was en wat hij voor iedereen had betekend.

De kinderen hielden de stenen die Thomas had gebracht stevig vast, en ik zag hoe ze af en toe naar elkaar keken, zoekend naar steun in elkaars aanwezigheid. De witte stenen glommen zacht in het licht van de kandelaars rondom de kist en leken een stille belofte van warmte en herinnering te dragen. De knutselwerkjes die de kinderen hadden gemaakt lagen er ook. Je kon zien dat ze er veel tijd en liefde in hadden gestoken want er stonden tekeningen op van hun twee met hun papa toen hij al een

vrouw was, hand in hand, omringd met hartjes, bloemetjes en lieve woorden. Vooral Luna haar tekening was een echt kunstwerkje. Ze had duidelijk het tekentalent van haar oma geërfd.

De begrafenis was zwaar en pijnlijk, maar ook een moment van samenkomen, van stilte die gedeeld werd, en van verdriet dat op een rustige, bijna tedere manier kon bestaan. Toen de dienst ten einde kwam, voelde ik een zekere leegte, maar ook een subtiel gevoel van afsluiting.

Na de dienst gingen we naar het kerkhof, hand in hand, en met een zwaar gevoel. De eerste sneeuw van het jaar bedekte de aarde, en de zon liet het witte landschap fonkelen alsof het een geheim met zich meedroeg. De blauwe lucht, de ingetogen stilte en de sneeuw wekten een gevoel van magie op. Alsof Kim in dat moment nog een boodschap naliet. En in die stilte voelde ik voor het eerst dat de tijd, hoe langzaam ook, weer in beweging kwam.

De dag na de begrafenis stapten Leenke, de kinderen en ik in de auto. We reden richting het zuidelijkste puntje van Spanje, waar we de komende twee weken bij mijn ouders zouden doorbrengen. Terwijl we honderden kilometers wegreden van het grauwe, winterse landschap van thuis, zagen we hoe het weer langzaam veranderde. De koude wind maakte plaats voor zachte lentelucht en de grijze luchten werden lichter, blauw en helder.

Langs de snelweg begonnen de eerste bloemen te bloeien en zagen we hoe de kale takken van de bomen langzaam groen begonnen te worden. Het leek bijna alsof de natuur ons een beetje troost gaf, ons eraan herinnerende dat na de donkerste tijden altijd weer licht en leven komt.

De kinderen keken onderweg ook veel uit het raam terwijl ze met elkaar zachtjes kibbelden in de auto. Af en toe lachten ze, dan weer staken ze elkaar de tong uit of duwden elkaar speels. Het geruzie en gelach vulden de auto terwijl de kilometers voorbijgleden.

Toen we bij het appartement van mijn ouders aankwamen, werd iedereen even stil. Palmbomen reikten hoog naar de hemel, oleanders stonden in volle bloei en de geur van sinaasappelbomen hing in de lucht. De meisjes ogen werden groot van verwondering, en zelfs midden in hun gebruikelijke gekibbel leek alles even te verdwijnen in het nieuwe, warme landschap. Naar hier komen was een goed besluit geweest.

Toen de deur van het appartement openging, werden we meteen begroet door mijn ouders. Mijn vader tilde de meisjes één voor één op en drukte

hen stevig tegen zich aan. “Daar zijn jullie eindelijk!” riep hij glimlachend en de koffers uit mijn handen helpend.

Alex en Luna giechelden en probeerden tegelijk bij mijn moeder in haar armen te kruipen, terwijl ze hun nieuwe omgeving al nieuwsgierig begonnen te verkennen. De lichte spanning van de lange reis verdween langzaam, vervangen door warmte en vertrouwdheid.

Toen iedereen even rustig was, trok mijn moeder me zachtjes tegen zich aan. “Ik weet hoe zwaar dit voor je is,” fluisterde mijn moeder terwijl ze mijn haar streelde. “Gelukkig waren jullie al gescheiden, dus je had er al een beetje afstand van, maar dat maakt het verdriet niet minder.”

Ik voelde de tranen over mijn wangen stromen en sloeg mijn armen om haar heen. Mijn vader kwam er ook bijstaan en drukte me zacht tegen zich aan. “We zijn er altijd voor je,” zei hij. “Voor jou, en voor de meisjes.”

De tranen stroomden over mijn wangen en ik begon te snikken. Mijn ademhaling stokte. De knuffel van mijn ouders was warm, stevig, en precies wat ik op dat moment nodig had. Mijn verdriet, dat ik zolang had ingehouden, brak door. De meisjes keken even stil toe, maar begonnen toen zachtjes tegen mijn benen aan te kruipen, alsof ze mijn verdriet ook wilden dragen.

“Dank jullie wel,” fluisterde ik, mijn stem gebroken. “Dank dat jullie hier zijn. Dat jullie ons hier ontvangen, ook al kan ik niets zeggen...”

“Daar zijn we voor,” antwoordde mijn moeder, terwijl ze haar arm om me heen sloeg en mijn vader zachtjes mijn rug streelde. Het besef dat ik niet helemaal alleen was, drong langzaam tot me door.

De meisjes renden meteen naar het balkon van het appartement en keken vol verwondering naar de glinsterende zee. Palmbomen wiegden zachtjes in de wind en de zon verwarmde hun gezichtjes. Hun haren glansden in het licht, en zelfs hun gekibbel leek even stil te vallen, opgeslokt door het nieuwe, warme landschap.

Mijn ouders stonden in de deuropening en lachten toen ze naar hen keken. Mijn moeder sloeg haar armen om de kinderen heen, terwijl mijn vader zachtjes mijn schouders streelde. “Wat fijn dat jullie er zijn,” zei mijn moeder, haar stem warm en geborgen. “We zullen goed voor jullie zorgen... en voor jou ook, Kate.”

Leenke kwam naast mij staan, glimlachte zacht en pakte mijn hand. “Dit wordt goed,” fluisterde ze. “Voor jullie allemaal.” Haar aanwezigheid voelde geruststellend en vertrouwd.

Luna en Alex werden even later meteen verwend met kleine prinsessenkleedjes die oma had gekocht in een typische Spaanse winkel. Ze trokken onmiddellijk hun kleedjes aan en draaiden erin rond, als echte prinsessen. Minutenlang lachten en stuiterden ze door het appartement. Daarna volgden ijsjes op het strand. Luna en Alex lieten hun tong langs de zachte, koude bolletjes glijden, terwijl het zand tussen hun tenen kroop. Hun ogen glinsterden en hun gelach mengde zich met het geluid van de golven. Eindelijk weer wat vrolijkheid en normaalheid, dacht ik. Het voelde als een klein stukje terugwinnen van een leven dat even stil had gestaan. Leenke zat naast me in het zand en keek glimlachend naar de meisjes. “Ze hebben het zo nodig, hè?” zei ze zacht. Ik knikte en voelde een warme gloed van dankbaarheid. Ze had het de afgelopen weken ook niet makkelijk gehad, maar hier, samen, voelde alles een beetje lichter.

De meisjes bouwden vervolgens een zandkasteel, compleet met torentjes en een gracht, terwijl mijn ouders zich bij ons voegden. Opa hielp Luna met een schepje zand, en oma kleedde Alex aan met haar nieuwe prinsessenkroon. Het voelde alsof het verdriet even naar de achtergrond werd geduwd door de zon, de zee en de kleine momenten van geluk.

Ik leunde achterover, sloot even mijn ogen en ademde diep in. Het was nog steeds moeilijk, ondraaglijk soms, maar hier, op dit warme strand met de mensen die ik liefhad, voelde het alsof er een kleine opening was van troost en hoop.

Mijn gedachten gleden weg.

Het bracht me terug naar een van onze eerste maanden samen. Tim en ik waren nog maar kort een koppel, maar hartstochtelijk verliefd. In een opwelling reden we naar Valkenburg, een zonnige lentedag tegemoet. We dwaalden hand in hand door de smalle straatjes, keken omhoog naar de oude gebouwen die het stadje sierden, en voelden ons de enigen op de wereld.

Bij een oude romeinse boog liet Tim plots mijn hand los. Hij keek me met dat ondeugende gezicht van hem aan en sprong, als een kind, tegen de muur op. Als een soort Spiderman klauterde hij half omhoog en bleef daar hangen, handen en voeten stevig tegen de stenen geklemd, zijn glimlach breed en ongeremd.

“Katrinskij, ik hou van je!” riep hij luid, alsof er niemand anders bestond. Het was zo typisch Tim: schaamteloos, speels en vol overgave.

Langzaam opende ik mijn ogen weer. Het geluid van de golven bracht me terug naar het heden. Luna en Alex waren nog druk bezig met het bouwen van zandkastelen, hun gezichtjes vol concentratie terwijl ze schelpen en stokjes in het zand staken alsof het torentjes en vlaggen waren. Leenke en ik zaten dicht bij hen, onze schoenen naast ons in het zand, en praatten zachtjes over kleine dingen zoals het weer, school en herinneringen van Allegria die ons tegelijk deden glimlachen en slikken. Het voelde bijna gewoon, bijna alsof de tijd even stil mocht staan.

Na dat warme moment op het strand besloten we terug te keren naar het appartement van mijn ouders. De meisjes stormden binnen, giechelend en luidruchtig, terwijl ze meteen hun verhalen begonnen te vertellen. Mijn moeder lachte en riep dat ze eerst hun schoenen uit moesten doen. Ik zag hoe haar ogen ondertussen mijn gezicht zochten, alsof ze in één blik wilde aftasten hoe het écht met me ging.

Binnen rook het naar rooibosthee en mijn moeders appeltaart die ze speciaal had gebakken. Mijn vader schonk de koppen vol en schoof er één naar me toe. “Je ziet er moe uit,” zei hij zacht. Geen oordeel, enkel vaststelling.

Ik nam een slok en voelde hoe de warmte van de thee zich door mijn lijf verspreidde. Meteen werd ik teruggevoerd in de tijd.

Het was tien jaar geleden dat ik voor het eerst rooibosthee had geproefd, tijdens een bezoek aan vrienden van mijn ouders, Zuid-Afrikanen die we al sinds 1996 kenden.

We landen in Kaapstad, na een week in Pretoria te hebben doorgebracht. Mijn zus, haar man, mijn verloofde Paul en ik rijden in onze kleine huurauto richting Melkbosstrand, een kustdorpje ten noorden van de stad. Terwijl we Kaapstad achter ons laten, zie ik de Tafelberg steeds kleiner worden. Nu pas valt de typische vorm van de berg echt goed op. Voor we in Melkbosstrand aankomen, glijden kilometers ongerepte duinen met fijnbos langs ons raam.

Bij onze aankomst wachten Mariana en Johan ons al op. Kleine Hudson rust op de arm van zijn vader. Zoals altijd bij onze ontmoetingen is het weerzien warm en hartelijk. We krijgen een ‘stijve drukkie’ en een snelle kus op de mond, de typische begroeting voor hechte vrienden en familie in de Afrikaanse cultuur. Het is de eerste keer dat we elkaar ontmoeten in hun

thuisland. Tot dan toe zagen we elkaar altijd in België. De vriendschap begon ooit toen Mariana mijn vader contacteerde. Ze werkte toen aan haar doctoraat over water- en luchtvervuiling en zocht informatie over milieubeleid in Vlaanderen. Mijn vader, destijds hoofd van de internationale milieurelaties, hielp haar graag. Het klikte meteen en sindsdien werden onze families nauw met elkaar verbonden.

Pratend en lachend lopen we naar hun vakantiehuis, verscholen in de duinen vlak bij het strand. Daar worden we begroet door de ouders van Johan: Susanna en Samuel. Susanna ziet er onberispelijk uit; verzorgd, elegant, haar haren stijf van de haarspray, haar lippen zachtroze. Het valt me op hoe bleek de huid van veel blanke Zuid-Afrikaners is. Ook Anna, de echtgenote van Erik, de jongste zoon, ziet er opvallend wit uit.

Wanneer wij binnenkomen, staat Erik meteen op uit de zitbank. Met rechte rug en uitgestoken hand begroet hij eerst mijn schoonbroer. Daarna geeft hij mijn zus en mij een knuffel. Geen kus, tot mijn lichte teleurstelling, want hij is een bijzonder knappe man. Er is iets herkenbaars aan hem, al heb ik hem nog nooit eerder ontmoet. Zijn slanke gestalte, bakkebaarden, rechte kaaklijn en lichtbruine, gladde haren doen me denken aan een Franse acteur. Maar vooral zijn diepblauwe ogen, omrand met lange wimpers, en de zachte blik in zijn gezicht blijven me bij.

'Aangename kennis,' zegt hij met een zelfverzekerde, diepe stem. Galant gebaart hij dat we moeten gaan zitten. Ik werp een blik op Paul, die er wat ongemakkelijk bijstaat. Hij is nooit echt een man van gratie geweest. Integendeel, zijn trots grenst vaak aan narcisme. Dat ik dat in het begin niet heb gezien, verbaast me nu. Hij ziet me nauwelijks nog staan.

We krijgen thee of koffie met een stukje 'koek', wat in het Afrikaans gewoon taart betekent. Ik kies rooibosthee, typisch voor dit land. Al bij de eerste slok ben ik verkocht: kruidig, warm en zacht tegelijk. Het doet me denken aan de rode aarde die ik in Pretoria zag. Ondertussen schuift Erik een stoel naar achter voor zijn vrouw. Wat een gentleman, denk ik.

Nu, zoveel jaren later, met mijn handen rond een warme mok in het Spaanse appartement van mijn ouders, voelde ik diezelfde gloed weer opkomen. Warme landen hadden me altijd al aangetrokken, alsof ik daar meer thuishoor dan in het kille België. Een stilte viel, maar geen ongemakkelijke. Ik zat nog steeds in gedachten verzonken. Mijn vader tikte zachtjes met zijn vingers op tafel, een oude

gewoonte. De meisjes stuifden binnen, hun mond vol taart, kruimels overal. Ik schoot terug in de werkelijkheid en stuurde ze giechelend naar de badkamer om zich op te frissen. Toen richtte ik mij tot mijn moeder.

‘Weet je nog, mama, toen ik naar Zuid-Afrika ging met Ellie?’ vroeg ik. ‘Dat was de eerste keer dat ik rooibosthee dronk. Wat een prachtig land... ik wou dat ik er nog eens naartoe kon.’ ‘Ja,’ antwoordde mijn moeder, ‘maar weet je nog dat je daar, in Kaapstad, op de Tafelberg een einde maakte aan je verloving met Paul? Dat was nogal wat! Waarom eigenlijk? Ik kan het me niet meer herinneren. Al hadden we van in het begin het gevoel dat jullie niet bij elkaar pasten.’ ‘Ik weet het nog goed,’ zei ik. ‘We waren die dag met Mariana, Johan, Erik en zijn vrouw in Stellenbosch, waar we verschillende wijnhuizen bezochten. Vooral Erik maakte indruk. Zo lief en galant. Dankzij hem besepte ik dat Paul niet de ware was. En toen we later die dag op de Tafelberg stonden, kon ik niet langer wachten. Paul was de rest van de reis woedend.’

‘Ja, en je trouwkleed dat je al gekocht had, moest je daarna terugbrengen,’ voegde Leenke er al lachend aan toe. ‘Gelukkig dat je het op tijd inzag.’

Het was een opluchting om even alleen bij deze herinnering te blijven en niet af te glijden naar andere, pijnlijkere. Ik keek naar mijn ouders, hun bezorgde gezichten, en voelde dat ik hier mocht wankelen zonder angst om te vallen.

Toen het avond werd en we nog een laatste keer naar het strand gingen, hielden de meisjes voorzichtig elkaars handjes vast en liepen door het zachte, warme zand. Ze hadden beiden dezelfde roze jasjes aan en blauwe jeans. Ze zagen eruit als een tweeling. Alleen was Luna bijna een kop groter dan Alex. Leenke en ik wandelden achter hen aan, wat trager door ons gepraat, en keken af en toe met een glimlach hoe de meisjes eindelijk hun energie kwijt konden. Ik luisterde naar hun gelach en voelde hoe de zon mijn gezicht verwarmde. De kilte van de afgelopen weken leek langzaam van me af te glijden.

Even bleef ik staan en keek uit over de zee. Het zonlicht danste op de golven en er waaide een zachte bries door mijn haren. Leenke legde haar hand op mijn schouder en kneep er zacht in. Het was een stille, gedeelde erkenning van alles wat er gebeurd was, een moment van steun en aanwezigheid.

De zon zakte net onder de horizon en de lucht kleurde bloedrood toen de meisjes weer naar ons toe renden. Hun lach en enthousiasme trokken me terug naar het moment. Ik hurkte neer, sloeg mijn armen om hen heen en voelde hoe hun kleine lichamen zich tegen het mijne drukten. Leenke deed hetzelfde, en samen stonden we daar, in een soort veilige kring van liefde. Hun warmte, hun levenslust, hun vertrouwen... het voelde als een tijdelijke, maar kostbare balsem op mijn gekwetste hart. "Dank je wel dat we hier mogen zijn," fluisterde ik zacht, meer tegen mezelf dan tegen iemand anders. De stilte en vrede keerden diep in mij terug, een kleine oase tussen het verdriet en de werkelijkheid die nog altijd op de loer lag.

Deel III

Twee jaar later stond ik met Luna en Alex op het kerkhof bij Tim zijn schamele graf. Er was alleen een eenvoudige houten plank met een naam. Eigenlijk háár naam, want er stond Kim. Als ik het toen al moeilijk had gevonden om de overgang te maken van hem naar haar, dan was het nu, na zijn dood, nog pijnlijker. De tijd dat ik Tim als man had gekend, was zoveel langer dan die paar maanden dat hij als vrouw leefde. Vanaf het moment van zijn naamsverandering naar Kim had hij nog maar zes maanden. Dus bleef in mijn hoofd vooral Tim hangen, en de herinneringen aan hem zoals ik hem het grootste deel van zijn leven had gekend.

Mijn twee meisjes keken me triest maar vastberaden aan. Het bleef ongelooflijk hoe wij drie in deze twee jaar veranderd waren. Voor hen was het alsof ze op één dag uit sprookjesland in de rauwe werkelijkheid waren gekatapulteerd. Daarna volgde een lange, donkere rouw, die hen sneller deed opgroeien dan ik ooit had gewild.

We starden naar het kleine graf waar de as was in begraven. Geen kruis, geen symbool, geen teken van een geloof of overtuiging. Alleen Kim, met de data van geboorte en dood. Niets meer. Enkel die eenvoudige houten plank, precies zoals hij het zelf zou hebben gewild.

Luna stond stil naast me, haar hand in de mijne. Ze had altijd een bijzondere band gehad met haar vader, een verbinding die verder ging dan woorden. Terwijl ze naar het graf keek, zag ik de herinneringen in haar ogen: de momenten samen, de kleine rituelen, de liedjes die hij voor haar had gespeeld. Alles leek samen te komen in dat ene stille moment. Zij had haar vader op een manier aangevoeld die niemand anders ooit had gedaan.

Toch bleef hij voor mij een gesloten boek. Een mysterie dat nu voor altijd besloten lag.

De koude wind streek langs onze gezichten en deed de houten plank zacht kraken. Het was alsof zelfs de lucht weigerde stilte te bewaren, alsof de wereld ons eraan herinnerde dat niets ooit volledig tot rust komt.

Na een tijdje konden we de kilte niet meer verdragen. Onze vingers waren stijf, onze wangen tintelden, en de stilte rond het graf drukte steeds zwaarder. Het was alsof de plek ons zelf naar buiten duwde. We verlangden naar de warmte van thuis. Thuis was tegenwoordig een modern, nieuw huis op het dorpsplein van mijn geboortedorp, niet ver van waar mijn ouders en zussen woonden. Een huis dat ik knus had ingericht voor ons drietjes. Het was misschien nog niet mijn droomhuis, maar wel een plek waar we ons thuis konden voelen en opnieuw op eigen benen leerden staan.

Ik dacht aan een kop thee, terwijl Luna zachtjes zei dat ze zin had in chocomelk. Het was het lievelingsdrankje van Alex, vooral als het nét iets warmer was dan lauw en met een rietje erbij. Alex' ogen lichtten onmiddellijk op.

"Kom, we gaan iets lekker warm drinken," zei ik.

We legden onze rode roosjes op het graf en bliezen er nog een kusje naartoe. Ik trok mijn kinderen dicht tegen me aan en, verstrengeld, liepen we terug naar de auto. Er werd niet veel gezegd, maar des te meer gevoeld.

Wat mij vooral trof, was het besef dat het rouwproces voorbij was. Het voelde als een afsluiting. We stonden aan het begin van een nieuw hoofdstuk in ons leven, als een nieuwe lente, vol hoop en toekomstdromen.

In de auto sloot ik mijn gsm aan op de Bluetooth en zette de CD-speler aan. Lana Del Rey zong *Summertime Sadness*, en Luna en Alex zongen hard mee. Ik draaide de muziek wat harder.

Toen rinkelde mijn telefoon en het lied werd abrupt onderbroken. Ik schrok uit mijn gedachten, drukte op de groene knop op mijn stuur en zei: "Hallo, met Kate!"

Even hoorde ik niets anders dan gehijg. Ik zuchtte, denkend aan de zoveelste hijger, en net toen ik de telefoon wilde afzetten, klonk een hese mannenstem: "Allo, alloooo!"

Ik herkende de stem onmiddellijk. "Gert?" vroeg ik. "Ben jij dat?"

"Ja, wie is er anders zo belangrijk, denk je?"

Ik lachte om zijn hoogdunkendheid. Zo typisch Gert. De hele wereld draaide rond hem. Hij was dierenarts van beroep en wielrenner als hobby, maar bovenal verslaafd aan aandacht.

Enkele weken eerder had mijn beste vriendin gezegd dat het tijd werd om opnieuw te beginnen met daten. Op haar advies had ik me ingeschreven op Tinder, en Gert was mijn eerste afspraakje geweest.

"Hey schatje!" schalde hij door de speaker.

"Wil je nog steeds niet met me trouwen?"

"Euh... Luna en Alex zitten in de auto," zei ik langzaam, met een nadruk die zijn zelfoverschatting onmiddellijk zou temperen. "En je staat op speaker."

Even bleef het stil aan de andere kant, en ik kon bijna horen hoe hij zijn briljante openingszin aan het heroverwegen was. "Oh... eh... ja, natuurlijk," mompelde hij uiteindelijk, duidelijk een tikje uit zijn comfortzone gehaald.

Ik glimlachte. Zo typisch Gert: overal de show stelen, behalve als iemand hem terugfluit.

"Euh, Gert, we kwamen net van het kerkhof en ik rijd nu naar de stad. Ik bel je later weer, oké?"

Weer gekreun en gehijg. Blijkbaar zat hij opnieuw te bellen terwijl hij tegelijk op de rollers fietste. Ik kon het me zo voorstellen; het beeld was me inmiddels goed bekend. Zittend op zijn peperdure Eddy Merckx-fiets, Cavalli op rollen, starend naar zijn metershoge flatscreen dat hem door de Franse Alpen loodste. Zijn lichaam gehuld in lycra, badend in het zweet dat hij van zijn kale hoofd veegde met zijn vrije hand.

Tijdens onze eerste ontmoeting op het eenzame vrijgezellennet, zoals ik het graag noemde, was hij tegelijkertijd enorm humoristisch, intelligent én erotisch geweest. Waarschijnlijk waren we daarom bevriend geraakt. Bovendien speelde hij gitaar en had hij een hoge bewustzijnsgraad, wat betekende dat hij rekening hield met zijn gezondheid, zijn omgeving en het milieu.

Zijn groot ego en puberaal gedrag nam ik er voorlopig maar bij. Ik herinnerde me nog hoe hij eens vol overgave een episch sprintje trok op de rollen, alleen om te laten zien dat hij sneller kon dan zijn virtuele tegenstanders. Zijn fiets wankelde bijna, hij gilte iets onverstaanbaars, en zijn waterfles vloog door de kamer. Het was hilarisch, absurd en helemaal Gert.

Ik glimlachte en dacht aan de eindeloze telefoongesprekken en ontmoetingen van de voorbije weken, waarin hij er een sport van maakte me te verleiden. Niemand kon je zo verwennen: etentjes, shoppen

waarbij hij je een prachtig paar laarzen of nieuwe kledij kocht en uitstapjes in zijn mobilhome naar afgelegen, adembenemende plekjes in de natuur, compleet met sushi en champagne. Hij durfde zelf ook te koken, wat hij trouwens uitstekend kon, afgewerkt met kaarslicht en romantische muziek.

Maar trouwen met deze man? Geen denken aan. Tenzij ik een tweede turbulent huwelijksavontuur zocht, waarin hij de onbetwiste spilfiguur was in elk grillig moment. Daar paste ik liever voor.

Ik drukte op de rode knop om het gesprek te beëindigen en liet Lana Del Rey haar liedje verderzetten. Ik wierp een blik in de achteruitkijkspiegel naar Luna en Alex, en wilde zeker weten dat ze Gerts woorden niet te serieus namen.

Al lachend zei ik: "Gert wil echt niet met me trouwen hoor, dat is maar een stom grapje."

"Ik weet het!" riep Alex meteen, haar ogen twinkelend van plezier. "Maar hij is leuk! Hij maakt altijd grapjes."

"En... hij heeft veel geld!" voegde ze er met een stellig knikje aan toe.

Luna trok een vies gezicht naar haar zusje. "Ja, jij steelt al zijn geld!" zei ze boos, alsof ze meteen de politie van moraal speelde.

Verbouwereerd keek ik via de spiegel naar hen. Ik stopte de auto aan de kant van de weg en richtte me op Luna. "Wat bedoel je met 'ze steelt al zijn geld'?" vroeg ik, en wierp daarna een waarschuwend blik op Alex. Ik voelde iets in mij kolken: tussen verontwaardiging en ongeloof.

"Nee, niet stelen!" reageerde Alex onmiddellijk. Ze kruiste haar armen en trok haar mondhoeken stijf naar beneden, met een blik van 'ik verdedig mijn recht'. "Gert had gezegd dat ik al het geld mocht hebben dat los lag in zijn huis," zei ze met een piepstemmetje, zo serieus mogelijk.

Luna rolde met haar ogen. "Ja, maar dan nog... steek je dat geld toch niet gewoon in je zak?"

Ik begon te begrijpen waar het over ging. Typisch Gert: slordig, overal los geld, een beetje chaotisch. Alex, daarentegen, had tegenwoordig een obsessie met sparen. Elke euro die ze vond, ging direct in de spaarpot.

"Maar om hoeveel geld gaat het dan?" vroeg ik, half bezorgd, half nieuwsgierig.

"Veel!" kwam Luna gillend tussen, haar stem vol jaloezie en een tikje dramatiek.

"Ik weet het niet precies," zei Alex verdedigend, haar schouders ophalend. "Tien euro of zo," voegde ze eraan toe, terwijl ze nadacht. Ik schudde mijn hoofd en keek Luna aan. "Oké, dat is inderdaad iets dat Gert zou zeggen. Maar dat betekent toch niet dat je dat echt moet doen?"

"Ja!" riep Luna vervolgens, alsof ze het vonnis sprak. "En toen is ze meteen het huis doorgegaan op zoek naar meer!"

Ik schudde mijn hoofd en kon mijn lach nauwelijks onderdrukken. Alex keek schuld bewust, maar er was een ondeugende twinkeling in haar ogen die zei dat ze er stiekem plezier in had.

"Goed," zei ik, terwijl ik de auto weer op gang bracht, "als we straks thuis zijn, laat je me precies zien hoeveel geld je van Gert hebt meegenomen. Dan zal ik er met hem over praten." Ik zag nog net hoe Alex Luna een stootje gaf en haar teleurgesteld aankeek.

We reden zwijgend verder tot we Aalst binnenreden. De straten waren drukker dan ik had verwacht, maar het voelde ook vertrouwd. We parkeerden de auto in het centrum en wandelden naar ons vaste koffietentje. Terwijl Luna en Alex opgewonden naar het rek met koekjes keken, bestelde ik thee voor mezelf en warme chocomelk voor hen. De geur van kaneel en cacao vulde de lucht; het gaf een korte, troostende warmte na de spanning van de dag.

Ik zat net aan mijn thee te nippen toen mijn telefoon trilde. Gert. Zijn bericht was eenvoudig, alsof hij luchtig wilde polsen: *Wanneer zie ik je weer?*

Ik aarzelde even en typte terug: "Gert, waarom wil je eigenlijk met me blijven afspreken? Je weet dat ik twee kinderen heb en dat ik zelf niet zo geïnteresseerd ben in jou. Ik wil gewoon eerlijk zijn."

Het bleef even stil, maar toen volgde zijn antwoord:

Wat ik denk? Dat jij een ongelooflijke vrouw bent... Enfin, zonder zeveren: ik wil het gevoel dat er nu is koesteren en dankbaar zijn voor wat jij me laat voelen. De wereld ziet er ineens anders uit. Ik heb weer zin om te leven, om 's morgens op te staan, om te lachen, om te drijven in jouw prachtige ogen. Als dit positieve energie is, dan ben jij mijn verslaving.

Ik legde mijn telefoon neer en keek hoe de meisjes giechelend hun chocomelk opdronken, onwetend van de kleine storm die zich aan het vormen was in mijn hart. Ik staarde naar de damp die uit mijn theekopje

kringelde. Zijn woorden waren veel te groot, te zwaar bijna, en toch raakten ze me. Alsof hij met brute kracht probeerde binnen te breken in een ruimte die ik zorgvuldig gesloten hield.

“Wat is er, mama?” vroeg Luna terwijl ze het melkschuim van haar bovenlip likte.

“Niets, liefje,” glimlachte ik en schoof mijn telefoon een stukje opzij. Maar het bleef trillen in mijn hoofd: dat gevoel dat hij zo hardnekkig wilde vasthouden, dat verlangen om iets in mij te vinden wat hem weer zin in het leven gaf.

Ik zuchtte en typte uiteindelijk terug: “Oké, Gert. We kunnen afspreken. Maar hou het rustig, goed?”

Zijn antwoord kwam onmiddellijk, alsof hij op mijn woorden had gewacht: *Deal. Rustig. Maar ik ben al blij dat ik je terugzie.*

Ik keek naar Luna en Alex, hun handen kleverig van de chocomelk, hun ogen nog altijd zo kinderlijk en tegelijk zoveel ouder geworden. Misschien was het geen ramp om iemand toe te laten die me liet lachen, al wist ik dat ik mijn hart stevig in de hand moest houden.

Gelijktijdig dacht ik aan de andere mannen die ik diezelfde dag op Tinder had leren kennen. Het waren er drie in totaal. Gert was de eerste die me contacteerde, maar nog geen uur later waren er ook twee anderen opgedoken: Thomas en Louis.

Thomas was een lieverd. Hij woonde nog samen met zijn moeder, die Alzheimer had en zorgde dag en nacht voor haar. Zijn geduld leek eindeloos, zijn warmte oprecht, en bovendien kon hij goed opschieten met de kinderen. Dat stond in schril contrast met Gert, die weinig geduld had en vaak onhandig reageerde zodra mijn dochters erbij waren.

En dan was er Louis, een gescheiden architect met vijf kinderen, die in zijn zelf ontworpen maar onafgewerkte huis woonde. Hij was een man van woorden en dromen, iemand die met gemak hele werelden voor je kon schilderen met enkel een zin.

Ik zuchtte. Dateren was vermoeiend. Je moest voortdurend gesprekken gaande houden, tijd vrijmaken voor afspraken en intussen je eigen leven draaiende zien te houden. Mijn telefoon stond de laatste tijd roodgloeiend. En toch... geen van de drie had me meteen betoverd. Daarom bleef ik besluiteloos met hen alle drie afspreken.

Tenminste, ze waren een goede afleiding. En misschien, heel misschien, een tussenstap naar iets wat ik zelf nog niet helemaal durfde benoemen.

Ik roerde gedachteloos in mijn kop thee terwijl de meisjes naast me hun chocomelk met slagroom opslurpten. Het schuim bleef als snorretjes op hun lippen hangen.

"Mama," zei Luna plots, terwijl ze haar vinger door haar beker draaide, "je telefoon gaat tegenwoordig vaker af dan die van de directeur van de school."

Alex giechelde luid. "Of je hebt gewoon drie vriendjes tegelijk."

Ik keek hen hoofdschuddend aan, deed alsof ik verontwaardigd was, maar mijn mondhoeken trilden. "Jullie luisteren echt te veel mee, hè?"

"Dat hoeft niet," riep Alex triomfantelijk. "Je gezicht verklapt alles!"

Ik lachte en trok hen beiden dicht tegen me aan. Misschien hadden ze meer door dan ik wilde toegeven.

De rit naar huis verliep rustig. De meisjes geeuwden achter in de auto en zongen nog zachtjes mee met de muziek. Toen we thuiskwamen, gooiden ze meteen hun schoenen in de gang en holden naar boven om hun pyjama's aan te trekken. Ik volgde hen wat trager, hing mijn jas aan de kapstok en voelde de stilte van ons huis als een deken over me heen vallen.

In de keuken zette ik een pan op het vuur en begon iets eenvoudigs klaar te maken; pasta met saus, snel en zonder al te veel nadenken. Terwijl de geur zich door de kamer verspreidde, sms'te ik onze vaste babysit om te vragen of ze vanavond tijd had. Gelukkig antwoordde ze bijna meteen dat het goed uitkwam. Een zucht van opluchting ontsnapte me; de afspraak met Gert kon doorgaan.

Na het eten gingen de meisjes in bad en nestelden zich daarna met natte haren en warme pyjama's op de zetel. Ze keken nog een stukje van hun favoriete tekenfilm, terwijl ik naar boven ging om mezelf klaar te maken. Voor de spiegel twijfelde ik over welke jeans ik zou aantrekken en of ik mijn lippenstift niet té opvallend koos. Een deel van mij wilde indruk maken, een ander deel vond het bijna vermoeiend om daar nog zoveel moeite voor te doen.

Net toen ik mijn oorbellen in deed, ging mijn telefoon. Het was Thomas. Zijn stem klonk zacht en een beetje moe.

"Sorry dat ik zo laat bel," begon hij, "maar ik wilde je toch even horen. Het gaat echt slecht met mijn moeder... Ik durf haar amper alleen te

laten. Ik wil wel graag met je afspreken, maar... ik weet niet hoe ik dat moet doen.”

Ik leunde tegen de vensterbank en luisterde. Zijn bezorgdheid raakte me. “Ik begrijp het helemaal,” zei ik rustig. “Maar weet je wat? Misschien kunnen we samen met je mama iets kleins doen. We gaan iets drinken in het park, gewoon rustig, en zij komt mee. Het kan voor haar een fijne afleiding zijn.”

Er viel even stilte, en toen hoorde ik hoe hij opgelucht ademhaalde.

“Echt? Dat zou geweldig zijn. Ik had niet gedacht dat je dat zou voorstellen. We kunnen zondagmiddag misschien afspreken?”

“Perfect,” antwoordde ik.

Hij lachte zacht, wat onwennig. “Weet je... ik heb al jaren niet meer gedatet. Ik voel me er een beetje klungelig bij.”

Ik glimlachte in mezelf. “Dat is helemaal niet erg, Thomas. We zien wel hoe het loopt. Zondag dus.”

Nadat we ophingen, bleef ik even stil staan, mijn telefoon nog in mijn hand. Het contrast kon niet groter zijn: Thomas, zacht en onzeker, met zijn zorg voor zijn moeder, en Gert, die mij straks ongetwijfeld met zijn vurigheid en doorzettingsvermogen zou willen overdonderen.

Ik haalde diep adem, gooide mijn telefoon op het bed en pakte mijn tas. De babysit was al onderweg. Het voelde vreemd om even tijd helemaal voor mezelf te hebben.

Toen ik bij Gert aankwam, stond hij al op me te wachten bij de deur, zijn glimlach breed en energiek zoals altijd. “Hey, kijk jou eens!” riep hij, zijn armen wijd open. Zijn enthousiasme was bijna tastbaar en even moest ik glimlachen om de overdaad ervan.

Binnen werd ik begroet door het warme licht van zijn woonkamer, een geur van verse koffie en houtkachel vulde de lucht. Gert nam mijn jas aan en leidde me naar de zithoek. Nog voordat ik echt kon zitten, pakte hij zijn gitaar. “Ik dacht dat ik je iets wilde laten horen,” zei hij en begon te spelen.

De muziek vulde de ruimte en al snel was hij helemaal opgezogen in zijn eigen ritme. Zijn vingers bewogen snel over de snaren, soms zacht en teder, dan weer wild en energiek. Het was bijna een uur lang: een mix van indrukwekkende virtuositeit en overduidelijke show. Ik kon niet anders dan luisteren, afwisselend bewonderend en licht geïrriteerd door zijn poging om indruk te maken.

Toen hij eindelijk stopte, keek hij me stralend aan. “Dus? Niet slecht, hè?” Ik knikte, een glimlach op mijn gezicht. “Heel indrukwekkend.”

Hij kwam dichterbij en pakte mijn handen. Zonder veel woorden kuste hij me passioneel. Mijn hart sloeg sneller, maar ik voelde meteen dat ik niet verder wilde gaan. Ik trok me voorzichtig terug en schudde zacht mijn hoofd.

“Sorry, Gert... nu niet,” fluisterde ik.

Zijn glimlach verdween even en er verscheen een teleurgestelde frons op zijn gezicht. “Oh... oké,” mompelde hij, iets gekwetst, maar hij herpakte zich snel. “Geen probleem. Er zijn nog genoeg gelegenheden om dat goed te maken,” zei hij, met zijn gebruikelijke bravoure, al was de teleurstelling duidelijk te voelen.

Ik glimlachte ongemakkelijk, voelde de spanning van het moment en draaide me toen om naar de deur. Het was tijd om naar huis te gaan, naar de meisjes en naar de rust die ik echt nodig had.

De daaropvolgende weken verliepen in een vast patroon. Ik wisselde het lesgeven af met het zorgen voor de kinderen en probeerde tijd te vinden om met de drie mannen af te spreken.

Met Gert kwam dat vooral neer op praktische en sociale activiteiten. Ik hielp hem met het steriliseren van katten in zijn praktijk, ging met hem supporteren op de zondagskoers en ontmoette zijn vrienden in het café. Zijn bruisende levenskracht en grootse gebaren waren overal aanwezig, en hoewel hij charmant en extravert was, voelde ik gaandeweg dat wij weinig gemeenschappelijks hadden. Zijn chaos en het constante gevoel dat alles een prestatie moest zijn, slurpten mijn energie op. Na onze ontmoetingen voelde ik me vaak meer uitgeput dan opgewekt, alsof ik eerst moest herstellen van zijn aanwezigheid voordat ik mijn eigen rust kon terugvinden.

Thomas daarentegen was zacht, zorgzaam en gevoelig. Hij had een natuurlijke band met de kinderen; Luna en Alex voelden zich bij hem meteen veilig en begrepen. Maar intimiteit en romantiek leken hem moeilijk af te gaan. Onze afspraken waren vriendelijk en gemoedelijk. We genoten van elkaars gezelschap, maakten wandelingen of dronken samen thee, maar het bleef vriendschappelijk. Thomas bracht rust, maar de vonk die nodig is voor meer, bleef uit.

Louis bood een andere soort uitdaging. Zijn woorden en verhalen, de manier waarop hij plannen en dromen deelde, spraken me aan. Hij was veel ouder en wijzer en had een kalme persoonlijkheid die Gert miste en die Thomas soms overviel. Het leven bij hem thuis was soms wel wat te veel van het goede. Zijn vijf kinderen en mijn twee kinderen samen in het onafgewerkte huis zorgden voor een voortdurend gekibbel, chaos en rommel, maar Louis bleef authentiek, oprecht en vol aandacht. Er was iets in zijn manier van zijn dat vertrouwen en nieuwsgierigheid tegelijk opwekte. Ik voelde me bij hem uitgenodigd om te dromen, om even te ontsnappen aan mijn dagelijkse routines en het verdriet dat nog altijd onder de oppervlakte lag. Maar jammer genoeg bleef het bij Louis bij dromen.

Langzaam begon ik te merken dat elk van de mannen een ander facet van mijn leven raakte. Gert bracht spanning en passie, Thomas zorg en zachtheid, Louis een vleugje avontuur en verwondering. Maar waar mijn hart werkelijk rust vond, was iets wat ik nog moest ontdekken, ergens tussen het avontuurlijke, het zorgzame en het dromerige in.

Zoals de tijd vorderde, begon het bij mij door te dringen: ik kon ze niet alledrie aan het lijntje houden. Elk van hen bood iets anders, maar ik had het gevoel dat ik een keuze moest maken. Niet alleen om eerlijk te zijn tegenover hen, maar ook tegenover mezelf. Het idee dat ik misschien ooit een van hen zou kunnen kiezen, maakte mijn hart warm en tegelijk gespannen.

Op een dag, terwijl ik samen met mijn dochters in de woonkamer zat en de zon zacht door de gordijnen scheen, vroeg ik aan Luna, half lachend, half serieus: "Wie denk jij dat ik moet kiezen, Luna?" Ze keek me aan met haar grote, bedachtzame ogen. Luna had altijd al een gevoel gehad voor dingen die anderen over het hoofd zagen, een soort intuïtie die me regelmatig verbaasde.

Ze haalde haar schouders op en zei rustig: "Waarom moet je kiezen, mama? Als je daarover moet nadenken, dan is toch geen van de drie echt de juiste?"

Haar woorden raakten iets in mij. Ze waren eenvoudig, maar ook scherp. Ik besepte dat ik me te veel had laten meeslepen door de charme en energie van de drie mannen, zonder echt te voelen wie mij compleet kon maken, wie echt bij mij hoorde.

Ik besloot een pauze te nemen. Even geen afspraakjes meer.

De dagen daarna bracht ik door met de kinderen, spelletjes spelen, koken en lesgeven. Langzaam maar zeker voelde ik hoe mijn hoofd helderder werd. Het voelde alsof ik weer kon ademen, zonder de constante druk van nieuwe ontmoetingen. Ik dacht na over mijn toekomst: misschien ander werk, misschien een ander huis, misschien een compleet nieuwe richting voor mijn leven. Niets hoefde nu plotseling beslist te worden. Toch lieten Gert, Thomas en Louis me niet volledig los. Ze belden regelmatig, stuurden berichtjes en hielden contact op hun eigen manieren. Gert bleef druk uitoefenen met zijn vurigheid en charmante overredingskracht. Thomas vroeg regelmatig hoe het met mij en de kinderen ging. Louis stuurde lange berichten, waarin hij me een bed & breakfast beloofde te bouwen in zijn tuin en probeerde me over te halen om weer bij hem terug te komen, omdat we zo goed bij elkaar zouden passen. Alledrie bleven ze aandringen, maar ik hield vast aan mijn besluit: nu even geen afspraakjes, even rust.

Terwijl ik me concentreerde op het dagelijkse ritme, voelde ik hoe de stilte en de kleine momenten van geluk met Luna en Alex zich langzaam in mijn leven nestelden. Het gaf me ademruimte, maar tegelijk wist ik dat het nooit echt eenvoudig was.

Vaak vroeg ik me af hoe ik het allemaal moest blijven bolwerken, hoe ik tegelijk een goede moeder, een toegewijde leerkracht én een vrouw met een eigen verlangen kon zijn. Voltijds lesgeven was intensief genoeg, maar gecombineerd met twee kinderen voelde het vaak alsof ik constant een balancerende act uitvoerde op een koord dat elk moment kon knappen. En dan nog dat daten...Drie mannen die elk op hun manier hun plaats opeisten, het was bijna onwerkelijk dat ik dat mezelf had aangedaan.

Net toen ik dacht dat ik mijn dagen rustig zou kunnen voortzetten, rinkelde mijn telefoon.

Ik aarzelde kortstondig. Zou ik wel opnemen? Ik had mijn plan voor rust zo zorgvuldig opgebouwd. Toch keek ik snel wie me belde en voelde ik een onverwachte blijdschap toen ik de naam van mijn moeder op het scherm zag. Ze klonk opgewekt, bijna opgewonden, en haar woorden sprongen uit de luidspreker: "Kate, onze Zuid-Afrikaanse vrienden zijn in het land. Je moet echt even langskomen om hen te groeten."

Mijn hand rustte even op de telefoon en een glimlach brak door. Het was precies de afleiding die ik nodig had. Een moment om uit mijn eigen

hoofd te stappen en iets anders te ervaren, zonder dat het voelde als druk of verplichting. “Oké, mama,” antwoordde ik, “we komen eraan.”

Deel IV

Eriks verhaal

Ik had me voorgenomen niet te lang te blijven. Het plan was eenvoudig: een beleefd bezoek aan oude vrienden in België en dan weer terug naar Pretoria, naar mijn huis, naar Paloma, mijn oude Siamese kat. Zij was een metgezel die mijn ritme kende, mijn stilte, mijn humeur. Iemand die me nooit veroordeelde, hoe donker mijn gedachten soms ook waren.

De afgelopen vier jaar waren een aaneenschakeling geweest van routine en afzondering. Na de scheiding van Anna had ik me teruggetrokken in mijn werk, in mijn huis en in de natuur rondom Pretoria. Anna, kunstenaar en vrije geest, had altijd al een vreemd, bijna ongrijpbaar karakter gehad. Ik weet nog hoe ze me jaren had gesmeekt om naar Parijs te verhuizen. Hoe het haar redding zou zijn. Toen we dan uiteindelijk in Parijs woonden, in onze flat in Le Marais, had ze in het begin de schoonheid van de stad tot zich genomen alsof het een schilderij was dat alleen zij kon zien. Ik had mijn Frans geleerd, werkte in het Parijse kantoor van mijn ontwerpbureau, probeerde met woorden en beelden iets van mijn creatieve ziel over te brengen. Tegelijkertijd probeerde ik haar te volgen, haar stem te begrijpen, haar verdriet te dragen. Maar haar depressie en haar menselijke teruggetrokkenheid waren groter dan mijn inspanningen konden overbruggen.

Ze was een vrije ziel, een hippie in hart en nieren, maar ook wreed eerlijk tegenover zichzelf. Het huwelijk vroeg van haar verantwoordelijkheden die ze niet kon dragen. Ze had nooit de wens gehad om kinderen op te voeden en hoewel ik daar diep had naar verlangd, had ik begrip voor haar keuze. Ik hield van haar, altijd, maar ik had haar ook moeten laten gaan. Ze had me uiteindelijk bedrogen. Het was haar extreme manier om ervoor te zorgen dat ik haar zou loslaten. De uiteindelijke breuk, was een pijnlijke bevrijding:

een erkenning van een waarheid die we beiden hadden vermeden. Het bracht een soort stil verdriet, maar ook helderheid.

Terug in Pretoria had ik mijn leven opgebouwd rond stabiliteit en betekenis. Mijn werk als grafisch ontwerper gaf me voldoening maar vooral mijn gezondheid was een prioriteit. Ik liep dagelijks, trainde met gewichten, wandelde in De Kloof en bekeek de wereld met een observerende blik.

Maar het verleden laat zich nooit volledig negeren. Vooral de herinneringen aan mijn tijd als achttienjarige, tijdens mijn verplichte legerdienst, staan me regelmatig bij.

De beelden van die dienst als operationeel fotograaf in een tijd van politieke spanning, zitten diep verankerd in mijn geheugen.

Toen ik achttien was, moest ik, zoals alle andere jongens in Zuid-Afrika, twee jaar verplichte landsdienst doen. Jaren die samenvielen met een van de meest onrustige perioden in de recente geschiedenis van het land.

Het waren de laatste stuiptrekkingen van de apartheid. De apartheidsregering probeerde met geweld de oude orde in stand te houden, terwijl het ANC steeds krachtiger werd in zijn strijd voor politieke bevrijding. Tegelijkertijd woedde er een felle en vaak bloedige machtsstrijd tussen het ANC en de Inkatha Vrijheidspartij, een strijd die hele gemeenschappen ontwrichtte.

Het land bevond zich in feite in een onofficiële burgeroorlog: een strijd om macht, identiteit en overleving. In dat chaotische politieke landschap stond ik als jonge dienstplichtige midden in de botsende krachten. Elke dag bracht nieuwe onzekerheden, nieuwe dreiging en het besef dat het land zich in een gevaarlijke, historische overgang bevond.

Die twee jaar waren zwaar voor me, vooral het tweede jaar wanneer ik operatief was in townships. Elke dag bracht nieuwe opdrachten, nieuwe momenten die ik moest vastleggen met mijn camera en mijn ogen, momenten die ik op geen enkele manier kon negeren. Alles wat ik fotografeerde; de angst in de ogen van mensen, de eenzaamheid van hen die niets konden zeggen, de stilte van een dorp dat op de rand van chaos balanceerde, bleef voor altijd in mijn hoofd hangen.

Elke foto, elke opname, was een fragment van een werkelijkheid die ik moest begrijpen, maar die me ook tekende.

In een tijdperk van negen maanden heb ik meer dan tweehonderd lichamen vastgelegd op film. Sommigen dreven dagenlang in water, hun gezichten onherkenbaar opgezwollen. Andere waren tot donkere silhouetten verbrand, enkel nog de contouren van wat eens een mens was. Er waren ook lichamen die zo zwaar verminkt waren dat mijn camera even aarzelde voordat ik durfde afdrukken. Lichamen die door geweld uit elkaar gerukt waren, waar de vernietiging bijna groter leek dan het leven dat eraan voorafging.

Ik was getuige van dingen die niemand zou moeten zien. Het was geweld dat geen onderscheid maakte tussen mannen, vrouwen of kinderen. Soms stond ik daar, met mijn camera in mijn handen, alsof ik tussen twee werelden zweefde: die van de documentatie, en die van de onuitsprekelijke menselijke pijn om me heen. En elke keer als ik afdrookte, voelde ik dat een klein stukje van mij in dat moment achterbleef.

Maar er was vooral één moment, één gebeurtenis, die als een brandmerk in mijn geheugen staat.

We waren met onze sectie, tien jonge mannen, veel te jong eigenlijk, onderweg op een patrouille. Een gewone dag, zo leek het. Tot het moment dat ik uit de tank stapte en een nieuw rolletje in mijn camera schoof. Een granaat ontplofte zo dichtbij dat de wereld in één klap uit elkaar scheurde.

Ik herinner me het moment zelf niet. Het gebeurde te snel. Wat ik wel weet, is hoe ik wakker werd. Eerst was er alleen stilte. Een totale, verstikkende stilte, alsof de wereld het geluid had opgegeven. Toen kwam er een scheurende pijn in mijn been, een pijn die meteen elke andere gedachte verdrong. En daarna... die hoge, onophoudelijke piepton, alsof mijn hoofd zelf aan het gillen was.

Rook overal. De lucht zo dik dat ik eerst niet kon zien. Toen mijn zicht terugkeerde, wazig en flakkerend, zag ik de chaos om me heen. De grond zwartgeblakerd, stukken uitrusting verspreid alsof een hand

van boven alles had uitgestrooid. Enkele meters verder lag de aangevallen soldaat. Of... wat er nog van hem over was. Ik kon me bijna niet bewegen. Mijn lichaam voelde alsof het niet meer bij mij hoorde. Met wanhoop in mijn stem probeerde ik te schreeuwen: "Medic, medic!" Mijn stem klonk schor, onwerkelijk, alsof iemand anders die woorden riep. Ik wilde opstaan om hem zelf te gaan helpen, maar ik wist ook meteen dat het te laat was. Toen voelde ik het warme bloed dat langs mijn gezicht liep, die metaalsmaak in mijn mond toen het over mijn lippen stroomde. En daarna zag ik mijn been... Mijn broek was gescheurd en alles wat ik zag, kon mijn brein niet plaatsen. De vorm klopte niet meer. Een van mijn schoenen was verdwenen, alsof die nooit had bestaan. Het litteken dat ik eraan overhield, een lange, kronkelende herinnering op mijn huid, geeft soms nog steeds een felle steek, vooral wanneer het weer omslaat. Alsof mijn lichaam weigert te vergeten wat mijn hoofd soms probeert te begraven. Al deze trauma's lieten zich niet uitwissen. Soms, zelfs nu nog, twintig jaar later, duiken ze op in mijn nachtmerries of in onverwachte flitsen van herinnering. Er is een schaduw die zich soms over het gewone leven legt: stil, maar hardnekkig aanwezig. Van de tien jongens uit mijn sectie keerden slechts vijf levend terug. Twee van hen vonden later geen manier meer om met hun herinneringen te leven en pleegden zelfmoord. Wat achterblijft, zijn niet de cijfers, maar de stiltes. De afwezigen. Hun namen blijven rondwarrelen, zoals echo's die nooit helemaal verstommen. Het moeilijkste deel van de verwerking lag niet alleen in het terugzien van die beelden, maar in de aanvaarding van het nutteloze geweld, in de stille schuld die zich in de jaren daarna bleef melden. Schuld om wat ik had gezien, om wat ik had overleefd, om wat anderen niet meer konden dragen. Ik had nooit een keuze gehad. Ik werd gestuurd. Ik móést deelnemen. Misschien ligt juist daarin de kern van de pijn: dat je verantwoordelijkheid draagt voor daden die nooit uit vrije wil ontstonden, maar waarvan de gevolgen zich toch aan jou hechten.

Met de jaren heb ik geleerd die herinneringen niet te bestrijden, maar te dragen. Ze te bekijken zoals ze zijn: niet als een last die mij breekt, maar als iets wat richting geeft.

In die tijd dacht ik vaak aan de woorden van Marcus Aurelius: “De belemmering voor het handelen bevordert het handelen. Wat je tegenhoudt, wordt de weg.” Dat inzicht bood mij een vorm van houvast. Het gaf me de ruimte om te erkennen wat ik niet kon veranderen en toch vooruit te blijven bewegen.

Mijn vader had mij, op zijn eigen manier, vergelijkbare lessen bijgebracht. Hij is een gelovig man, eenvoudig in zijn overtuigingen maar scherp in zijn menselijkheid. Zijn geloof is geen vlucht, maar een houding: aandachtig, verantwoordelijk, mild. De combinatie van zijn stille wijsheid en de stoïcijnse gedachtewereld leerde me dat betekenis niet ontstaat door het vermijden van pijn, maar door het dragen ervan zonder erdoor te worden verteerd.

Zo werd het mogelijk een leven op te bouwen dat niet zonder littekens is, maar wel oprecht. Geen perfect leven, maar een waarheidsgetrouw leven, gevormd door inzicht, eenvoud en de langzaam verworven rust om te aanvaarden wat blijft.

Het besef dat ik dit kon dragen, dit trauma kon omzetten in aandacht, empathie en zorg, gaf me, nu jaren later, een soort stille trots. Het stelde me in staat om te observeren zonder te veroordelen, om te helpen zonder mijn eigen grenzen te verliezen en om liefde en vriendelijkheid te tonen op manieren die niet vanzelfsprekend waren. Ik wist dat die ervaring me gevormd had: de eenzaamheid, de pijn, de verantwoordelijkheid, alles had bijgedragen aan wie ik geworden was.

Mijn ouders vroegen me onlangs mee op een laatste reis door Europa. Mijn zus reisde ook mee. Het was een kans om hen te begeleiden, voor hen te zorgen, maar ook om samen herinneringen te maken.

We begonnen in Italië, Rome en het Vaticaan. Ik bekeek elk detail: de patronen in de marmeren vloeren, de lichtinval op de fresco's, de manier waarop toeristen zich bewogen door ruimtes die al eeuwen

menselijk verlangen en ambitie hadden gekend. Alles leek een les in tijd, in geschiedenis, in menselijke inspanning en ambitie. Tijdens mijn reis las ik het boek van Machiavelli, De Prins. En zijn ideeën kwamen voortdurend in mijn gedachten, in alles wat ik deed. Macht, perceptie, strategie: zo complex was het leven en zo moeilijk soms om je weg te vinden.

Van Italië vlogen we naar Frankrijk, naar Parijs. De stad bracht herinneringen terug aan Ann en mijzelf. Ons jaar in Le Marais, waar we leefden tussen eeuwenoude gebouwen, oude koffiешops en kleine ateliers. Onze flat, klein en donker, had een balkon dat uitkeek op smalle straatjes, en vaak zaten we daar, schilderend, pratend of in stilte etend. Franse kazen, baguettes, delicate patisserieën, noem maar op. Eten was een manier geweest om liefde te tonen, om te koesteren, om aandacht te geven aan elkaar en het leven zelf. Maar zelfs dat kon het afstandelijke van Anna niet overbruggen.

Parijs had ons gevormd, maar niet verbonden. Terwijl we musea bezochten, experimenteerden met nieuwe verftechnieken, nieuwe gerechten, voelde ik de afstand groeien. Ze trok zich terug in zichzelf, haar depressie werd dieper, haar hart gesloten. Hoe hard ik ook probeerde om haar te laten lachen of haar betrokkenheid en haar geluk te stimuleren, het lukte me niet. Het huwelijk liep op zijn einde en de scheiding volgde kort na onze terugkeer naar Pretoria.

De reis met mijn ouders, nu enkele jaren later, bracht mij opnieuw in contact met kunst, cultuur en gastronomie, maar nu zonder de constante last van een mislukte relatie.

We gingen van Frankrijk naar Praag, het hoogtepunt van mijn reis. Mijn zus en ik hebben tijdens dit deel van de reis onze banden echt diep versterkt. Terwijl mijn ouders regelmatig moesten rusten, bezochten wij straatmarkten, keken naar een marionettenvoorstelling van Don Giovanni, gingen naar cafés waar de geur van geroosterde noten en versgebakken brood de lucht vulde en praatten over het leven en ons werk.

Amsterdam volgde, de stad van water en licht, van musea en kanalen. Elk moment, elk gezicht, elke beweging nam ik op. Zoals een visuele notitie, een herinnering die mijn creatieve geest voedde. Mijn

hart voelde echter een lichte spanning, een verlangen naar iets dat nog niet volledig gedefinieerd was.

Na Praag moest mijn zus ons achterlaten. Ze ging terug naar Zuid-Afrika waar haar man en zoon wachtten op haar terugkomst.

Ondertussen reisden mijn ouders en ik verder.

Het was het einde van mijn reis. Ik had me voorgenomen niet te lang te blijven in België. Het plan was eenvoudig: een snel bezoek aan oude vrienden en dan weer naar huis.

Vlaanderen voelde vertrouwd maar toch vreemd op een manier die ik alleen begreep door tijd en ervaring. Het was niet alleen de taal, noch de steden die me bekend voorkwamen van vroegere reizen; het was de energie van mensen, het ritme van de straten, het gewicht van herinneringen aan ontmoetingen die zo lang geleden waren, maar nog steeds een zachte gloed achterlieten.

We begonnen ons bezoek aan België in Brussel, waar de oude gebouwen me meteen een gevoel van continuïteit gaven. Ik liep door de kleine straatjes, voelde de kasseien onder mijn voeten en genoot van de geur van versgebakken wafels gemengd met uien en knoflook die door de smalle straten trok. Mijn ouders genoten ook van de wandeling, dat kon ik duidelijk merken terwijl ik bezig was met het fotograferen van hen en alles wat mijn aandacht trok. Ik liet mijn blik glijden over de omgeving en voelde een vreemd soort rust. In deze stad waren we allemaal slechts bezoekers van een tijd die ons voorging en dat besef gaf een zekere troost.

Mijn ervaring met Anna, met de diepte van menselijke emoties en de kwetsbaarheid van mensen die je liefhebt, had me een zekere voorzichtigheid bijgebracht.

Mijn verleden bleef echter altijd aanwezig. Af en toe dacht ik terug aan Anna. Aan hoe haar depressie een muur was geweest die ik probeerde te slechten, maar me steeds opnieuw deed stuiten op de harde realiteit dat liefde niet genoeg was. Maar alles wat ik met haar heb meegemaakt, hoe pijnlijk ook, had me toch iets geleerd wat geen boek ooit kon: dat vrijheid en verantwoordelijkheid soms botsen en

dat het accepteren van de keuzes van een ander een vorm van echte liefde is.

Het was in dit kader dat de Belgische reis een soort catharsis werd. Mijn ouders merkten het waarschijnlijk niet, maar voor mij was het een subtiele oefening in loslaten, in observeren, in het opnieuw waarderen van het leven. Ik dacht na over Machiavelli; de Prins sprak over macht, perceptie, over het zorgvuldig navigeren door de wereld en het leven. Ik zag de toepassing niet in politieke zin, maar in het persoonlijke: hoe je je eigen energie bewaart, hoe je keuzes maakt die consistent zijn met wie je werkelijk bent en hoe je omgaat met de mensen die je pad kruisen. Het waren geen theoretische lessen. Het waren levenslessen, toegepast in elk gesprek, elke ontmoeting, elk moment.

Het bezoek aan de vrienden van mijn ouders bracht een mengeling van plezier en mild ongemak met zich mee. Oude vriendschappen hebben een eigen ritme: je kent elkaar, begrijpt elkaars geschiedenis, maar tijd en afstand hebben altijd iets veranderd. Floris, de vader van Kate, kwam ons ophalen in Brussel. Het was een blij weerzien met mijn ouders. Ik kon onmiddellijk de diepe band voelen dat onze families met elkaar delen. We reden dan ook met een warm gevoel naar zijn huis in het kleine dorpje bij Aalst. Terwijl Floris de voordeur opende en we in de warmte van de gang binnenstapten, voelde ik meteen de vertrouwde geur. Ik was hier nog nooit geweest en toch voelde ik me onmiddellijk thuis.

Mijn ouders leken opgelucht dat ik mee was. Mijn vader, nog altijd elegant in zijn eigen rustige manier, genoot zichtbaar van de gesprekken over kunst, politiek en geschiedenis. Mijn moeder lachte veel, haar ogen glinsterden wanneer ze vrienden van vroeger begroette, en ik voelde hoe ze probeerde de herinnering aan hun gezamenlijke jeugd te verbinden met onze tijd nu.

Ik had me voorgenomen beleefd te blijven, mijn aanwezigheid niet te dominant te maken. Maar ik kon het niet laten kleine details te observeren: de manier waarop mijn vader zijn handen vouwde tijdens een gesprek, de onzekere maar elegante tred van mijn

moeder, de subtiele veranderingen in hun gezichten die langzaam maar duidelijk ouder zijn geworden. Het deed me beseffen hoe vergankelijk tijd is en hoeveel verantwoordelijkheden we dragen, soms ongemerkt. Marcus Aurelius kwam opnieuw in mijn gedachten: *“Wanneer je ’s ochtends wakker wordt, zeg tegen jezelf: vandaag zal ik anderen tegenkomen die onredelijk, ondankbaar, arrogant, oneerlijk, jaloeers of egoïstisch zijn. Maar ik kan niet hun fout, enkel mijn reactie beheersen.”* Het was een mantra geworden, niet alleen voor het omgaan met anderen, maar ook voor het omgaan met mijn eigen innerlijke stormen.

Ik observeerde alles. De manier waarop mensen hun huis inrichten, de kleuren die ze kiezen, de rituelen die ze hanteren: het vertelt meer dan hun woorden ooit kunnen. Als grafisch ontwerper is mijn oog automatisch getraind op compositie, balans en nuance. Ik merkte de kinderen in de tuin. Waarschijnlijk hun kleinkinderen. Ik keek hoe de kinderen zich vrij door de tuin bewogen, hoe ze hun nieuwsgierigheid lieten leiden, hoe ze lachten en ruzieden met de vanzelfsprekendheid van jeugd. Ergens raakte dit iets in mij, een herinnering aan hoe ik altijd had gewenst eigen kinderen te hebben, een gezin dat veiligheid en vreugde combineerde, zoals ik had geprobeerd met Anna, maar waar de realiteit niet meer samenwerkte.

Helena, nodigde ons uit om te gaan zitten in de gezellige keuken. De ramen rondom ons keken uit over de weelderige tuin. Echt een tuin van een bioloog, een weelde van bloemen en groen. Mijn ouders en hun vrienden gingen onmiddellijk in gesprek, en praatten over al hun vroegere ontmoetingen en avonturen samen. Een vriendschap van jaren! Na een tijdje kon ik zien dat mijn moeder wat moe werd en ik gaf haar de hint om even te gaan rusten. Ik had immers ook de behoefte om even rustig wat te gaan liggen en verder te lezen in mijn boek. Maar ik kreeg de kans niet. Helena zag de verveling in mijn ogen en stelde me voor om haar tentoonstelling te gaan bezoeken dat ze op het moment hield. Het was niet ver en zij zou rijden. Dat gaf mijn ouders de mogelijkheid om even te rusten voor Kate en haar kinderen kwamen om ons te begroeten. Ik had jaren geleden al eens

Kate en haar zus Ellie ontmoet, toen ze samen met ons een dag doorbrachten in Kaapstad en Stellenbosch. Kate had toen veel indruk op me gemaakt. Ik kon me zelfs nog herinneren welke kleren ze toen droeg en wat ze tegen me zei. Ze had iets bijzonders. Iets dat mijn aandacht trok. Haar moeder zei dat ze later zou komen. Ik vroeg me af hoe ze eruit zou zien na al die jaren.

Even later reed ik samen met de moeder van Kate naar haar tentoonstelling. Ze liet me alles laten zien: haar schilderijen, een mengeling van impressionistische en expressionistische natuurobjecten, moderne abstracties met vurige kleuren en diepe betekenis. Haar werk vertelde een verhaal dat tegelijk toegankelijk en gelaagd was. Ik merkte hoe haar ogen oplichtten wanneer ze sprak over bepaalde penseelstreken, bepaalde keuzes in compositie en ik voelde meteen een soort wederzijds respect en herkenning.

Haar vrienden die eveneens tentoonstelden, lieten zien hoe divers kunst kon zijn. Er was een kunstenaar die werkte met glas, met transparantie en licht, een uitdaging in precisie. Andere kunstenaars die tentoonstelden hielden het conservatiever, hun penseel strak, hun kleuren bedachtzaam gekozen. Het maakte de ruimte rijk en gelaagd, en ik vond het fascinerend hoe de verschillende stijlen elkaar aanvulden.

Ik praatte veel met haar over de technieken, over inspiratiebronnen, over de manier waarop kleur emoties oproept. Soms luisterde ik of stelde ik vragen en soms liet ik haar verhalen over haar werk gewoon op me inwerken. Haar enthousiasme werkte aanstekelijk.

Na de tentoonstelling reden we terug naar haar huis. In de auto bleef ons gesprek vloeien, nu over de nuances van kleuren, over reizen, over herinneringen aan andere kunstenaars en tentoonstellingen. Toen we het huis voelde ik een lichte spanning. Mijn hartslag versnelde niet uit angst, maar uit verwachting: er lag iets te gebeuren dat mijn aandacht volledig zou opeisen, iets dat nieuw en levendig zou zijn.

Helena parkeerde de auto en liet de motor nog even zachtjes ronken, alsof het de stilte wilde vullen die zich over de straat had gelegd.

Helena draaide zich naar me om en glimlachte: “Wat is het toch fijn om je weer te zien Erik! Het voelt of je deel van onze familie bent.” Haar woorden gaven me een onverwachte geruststelling, alsof ik een paspoort kreeg tot een stukje van hun leven dat anders voor mij gesloten was gebleven.

We liepen samen lachend naar de voordeur.

Toen ik de drempel overstak, zag ik hen meteen. Kate stond in de gang, naast haar twee dochters. Alsof ze ons had horen aankomen. Luna en Alex waren iets aan het fluisteren in elkaars oor, hun gelach klonk helder en ongedwongen. Het was onmogelijk om niet te glimlachen bij hun energie, bij de vanzelfsprekende manier waarop ze zichzelf waren. Kate keek op en haar ogen ontmoetten de mijne. Voor een fractie van een seconde voelde ik een schok. Een diepere vorm van herkenning. Niet alleen vanwege onze laatste ontmoeting, 12 jaar geleden. Haar aanwezigheid was sterk, rustig en tegelijk intens. Ik stelde me kort voor, maar het was overbodig: haar kinderen keken nieuwsgierig, een beetje afwachtend, maar niet bang. Ik voelde me onmiddellijk op mijn gemak, alsof een deel van mijn hart dat ik al jaren dicht had gehouden, zachtjes openzwaaide.

Kate glimlachte naar me, een subtiele kromming van haar lippen die zowel openheid als terughoudendheid combineerde. Ik zag de manier waarop ze haar kinderen corrigeerde en tegelijkertijd hun spel toeliet; het sprak van een liefdevolle balans, een inzicht in wat belangrijk is en wat losgelaten kan worden. Ergens dacht ik aan Johanna en onze tijd in Parijs, hoe anders het had gevoeld. Toen was alles vaak gespannen, beladen, onrustig. Hier was er ruimte, adem, en een stille zekerheid in haar manier van zijn. Ik stapte naar Kate toe en gaf haar plechtig een hand. Dat was de gewoonte hier, wist ik. Maar automatisch kwamen onze lichamen naar elkaar toe. Ik kon haar parfum ruiken. Het gaf me een bedwelmd gevoel. En terwijl ze me zacht op de wang zoende, voelde ik hoe haar parfum, elegant, bloemig en sensueel paste bij het gevoel dat ze me gaf.

Ik stamelde verlegen: “Je ruikt lekker. Wat voor parfum is dat?”

Onmiddellijk had ik spijt van mijn vraag. Maar Kate nam alle twijfel weg toen ze, met een lach in haar stem, antwoordde: “Het is Diesel.

Niet de brandstof natuurlijk, maar het parfum!”

We lachten even ongemakkelijk samen.

“Erik, dit is... eh...”

Haar stem brak een fractie, alsof ze zocht naar woorden die eigenlijk overbodig waren. Ze keek verlegen naar de grond. Ik zag een zachte blos verschijnen op haar wangen.

Ik knikte enkel, vriendelijk en rustig.

Mijn blik gleed naar de kinderen: hun kleine handen die elkaar vasthielden, ogen groot en helder. Iets warmes verspreidde zich in mijn borst. Tussen mijn zorgvuldig opgebouwde muren van voorzichtigheid, die bescherming boden na jaren van teleurstelling, ontwaakte een zachte nieuwsgierigheid.

We gingen zitten in de woonkamer. Kate haar moeder had al koffiegezet en ondertussen had Kate een kop thee voor haarzelf gemaakt. Ze ging voorzichtig tegenover me zitten. Ik zag een korte, verlegen blik dat in mijn richting gleed en terwijl ze met haar moeder sprak, zag ik hoe ze langzaam een lange lok van haar golvende haren rond haar vinger draaide. Ik observeerde, luisterde en glimlachte wanneer iemand een anekdote vertelde. Elke beweging, elke uitwisseling, elke nuance van hun interactie nam ik in me op. Het was een oefening in aanwezigheid: aandachtig en toch naar binnen gekeerd. Ik kon bijna niet praten en forceerde me om deel te nemen aan het gesprek. Mijn aandacht werd steeds opnieuw naar Kate getrokken. Ik zag haar lippen bewegen, maar had moeite om me te concentreren op wat ze zei.

Ik hoorde op de achtergrond het hoge stemmetje van Alex, die vrolijk door de kamer huppelde. Ze leek hardop iets te vertellen. Luna, haar grote zusje, zat nog steeds naast haar moeder en keek me voortdurend aan met grote, geïntrigeerde ogen. Wanneer ze me een nieuwsgierige glimlach schonk, voelde ik een vonk van vertedering en gelijktijdig een onverwachtse, intense behoefte om hen te beschermen.

Het hele plaatje, Kate en haar twee schattige, kleine meisjes, maakte iets in me wakker. Een verlangen om een stukje van mijn eigen leven te delen dat ik jarenlang had weggestopt. Niet uit haast of impuls,

maar uit een rustige openheid, een zacht ontwaken van iets wat ik bijna vergeten was: vertrouwen.

Kate zat tegenover me, haar handen rond haar kop thee gevouwen. Haar ogen volgden de bewegingen van haar dochters, maar soms richtten ze zich op mij. Er lag een vraag in, zonder uitgesproken te zijn: *Wie ben jij?*

Niet vluchtig nieuwsgierig, maar uitnodigend tot oprechtheid. Tot het langzaam onthullen van onze ware zelf.

Ik voelde het ritme van de kamer: het zachte gerinkel van kopjes, de lichte aanraking van zonlicht op de vloer, het gemak dat langzaam in me neerstreek. Mijn gedachten dwaalden even naar de voorbije weken; Italië, Frankrijk, Praag, Nederland en uiteindelijk België. Elk land, elke stad had me iets geleerd. Maar hier, in deze woonkamer, leek een andere les zich aan te dienen: verbinding. Zacht vertrouwen. Iets nieuws dat voorzichtig vorm kreeg, nog onbeschreven maar voelbaar in de stilte tussen woorden.

Ik wist niet wat er precies zou volgen.

Alles wat ik kon doen, was aanwezig zijn.

Observeren.

Luisteren.

Wees goedgehartig.

En op dat ene ogenblik, toen onze blikken elkaar kruisten, voelde ik iets ontwaken dat ik lang had begraven: iets kleins, kwetsbaars, en vol belofte, waarvan ik nog niet wist waar het toe zou leiden.

Deel V

Ik legde mijn telefoon neer en bleef nog even zitten. Het huis was stil op die typische namiddagmanier waarop de dag zichzelf lijkt op te vouwen. Alex zat op de grond met haar barbiepoppen, Luna had zich half onderuitgezakt in de zetel genesteld met haar deel van het speelgoed rondom haar.

Zuid-Afrikaanse vrienden...

Het klonk ver en tegelijk vertrouwd.

Ik had geen zin om er te veel bij stil te staan. Het was gewoon een bezoek. Mensen van vroeger. Mensen van mijn ouders. Geen verwachtingen, geen rol die ik moest spelen.

“Meisjes,” zei ik terwijl ik opstond, “we gaan straks even naar oma en opa.”

Alex keek meteen op. “Krijgen we iets?”

“Waarschijnlijk,” zei ik.

Luna glimlachte flauwtjes. “Wie komt er nog?”

“Vrienden van lang geleden,” antwoordde ik. “Van heel ver, van Zuid-Afrika.”

Ik trok mijn blauwe lederen jas aan en schoof mijn voeten in mijn laarzen. De jeans zat hoog in mijn middel, stevig en vertrouwd, alsof hij me letterlijk bijeenhield. Mijn haar liet ik zoals het was: lang, krullend, los over mijn schouders. Geen moeite gedaan om het te temmen. Ik bracht een beetje parfum aan, achter mijn oren en op mijn polsen. Niet om indruk te maken, eerder uit gewoonte. Het was een geur die bij me hoorde, die me verankerde in mijn lichaam.

“Zijn we klaar?” vroeg ik.

Alex knikte enthousiast, Luna rolde met haar ogen maar stond al bij de deur.

Toen we bij mijn ouders aankwamen, merkte ik meteen dat de oprit leeg was. De auto van mijn moeder stond er niet.

“Ze zijn weg,” zei ik half tegen mezelf.

Binnen was het stil, dat diepe, warme soort stilte dat alleen huizen kennen waar mensen zich veilig voelen. De bel had nauwelijks

geklonken of ik hoorde voetstappen op de trap. Mijn vader kwam eerst naar beneden, gevolgd door Suzanna en Samuel.

Suzanna bleef even staan toen ze me zag. Ze nam mijn handen in de hare, warm, stevig, alsof ze iets wilde doorgeven dat niet in woorden paste.

“Kate,” zei ze zacht, “ik herinner me je nog zo goed. Die dag in Melkbosstrand... twaalf jaar geleden.”

Haar ogen rustten even op mijn gezicht. “Ik heb gehoord wat er gebeurd is. We leefden zo met jullie mee. Van heel ver, maar toch dichtbij.”

Ik voelde iets in mijn borst samentrekken, maar het was geen pijn. Meer een erkenning.

“Dank je,” zei ik. “Dat betekent veel.”

Ze keek me nog eens aan, aandachtig, zonder oordeel.

“En je ziet er goed uit,” voegde ze eraan toe, bijna verbaasd, alsof ze het hardop dacht.

Samuel stapte naar voren en sloeg zijn armen om me heen. Zijn lichaam voelde vertrouwd, nog steeds lang en krachtig, al had de tijd zich zachtjes in zijn schouders genesteld. Zijn rug was recht, zijn lach warm.

“Het is zo goed om jullie allemaal terug te zien,” zei hij. “We zijn heel Europa rondgereisd om uiteindelijk hier op te eindigen. Bij onze vrienden in België!”

Hij lachte erbij, zijn ogen twinkelend.

Mijn vader knikte instemmend. “Erik en Helena zijn vast onderweg terug van de tentoonstelling,” zei hij. “Ze zullen elk moment hier zijn.”

We gingen zitten. De meisjes kregen iets te drinken en Alex praatte meteen honderduit. Luna zat er maar stilletjes bij.

Na een tijdje hoorde ik een auto de oprit oprijden. Het geluid sneed onverwacht door het gesprek heen. Ik voelde hoe mijn schouders zich onmerkbaar aanspannen. Het verraste me hoe alert ik ineens was, alsof mijn lichaam iets wist wat mijn hoofd nog niet had ingehaald.

Ik wist niet waarom ik nerveus werd. Ik had Erik slechts één keer ontmoet, twaalf jaar geleden, voor nauwelijks een halve dag. En toch had die ontmoeting zich vastgezet in mijn geheugen, niet als een beeld, maar als een verschuiving. Het was die dag geweest, daar in Zuid-Afrika, na uren samen met hem en zijn familie, dat ik had beseft wat er ontbrak in mijn relatie met Paul. Niet door wat Erik zei of deed, maar door wie hij was; galant, zacht, intelligent en aandachtig. Paul was dat niet geweest.

En ik had het toen pas durven zien.

Ik hoorde portieren dichtslaan. Stemmen op de oprit. De lach van mijn moeder, helder en onmiskenbaar. En daaronder een andere stem: laag, warm, rustig. Een mannenstem die ik niet meteen herkende met mijn hoofd, maar wel met iets diepers. Alsof mijn lichaam hem al kende.

“Meisjes,” zei ik, iets te snel misschien, “kom eens.”

Luna en Alex kwamen onmiddellijk. Ik ging in de gang staan, recht tegenover de voordeur. Die was volledig van glas en ik hoefde niet te wachten tot hij openging.

Ik zag hem verschijnen nog voor hij binnenkwam.

Hij droeg een zonnebril, ondanks de winter. Zijn haren bewogen zachtjes mee met de wind en de kraag van zijn grijze wollen jas stond rechtop, beschermend tegen de kou. Ik zag hoe de blauwe jeans zijn benen perfect omsloot met daaronder bruinleren schoenen, die blonken alsof ze nieuw waren. Hij liep ontspannen, maar niet achteloos. Alsof hij wist waar hij was, maar niets hoefde te bewijzen. Hij glimlachte toen hij de deur bereikte. Zijn mond trok lichtjes scheef, zoals ik me ook van vroeger herinnerde, alsof hij zijn lippen eerst even tuitte voor de glimlach zich volledig liet zien. Het gaf hem iets ontwapenends, bijna jongensachtig en tegelijk iets dat mijn aandacht vasthield.

Mijn moeder liep naast hem, maar hij stapte vanzelf een halve pas opzij zodat zij eerst kon binnengaan. Dat kleine gebaar viel me meteen op.

Toen hij over de drempel stapte, zette hij zijn zonnebril af. Zijn ogen kwamen tevoorschijn, omlijst door opvallend lange wimpers die zijn

blik nog intenser maakten dan ik me had voorgesteld. Hij keek me recht aan, ernstig en tegelijk opmerkelijk zacht, alsof hij niets wilde forceren maar ook niets wilde ontwijken.

Mijn hart sloeg sneller.

In die blik lag iets vertrouwds. Iets dat me terugbracht naar jaren geleden, zonder dat het verleden zich opdrong.

Luna schoof dicht tegen me aan.

Alex nam mijn hand vast.

We stelden ons kort voor, maar het voelde overbodig. Zijn blik ging naar de kinderen en bleef daar even hangen, zacht en open. Het ontroerde me meer dan ik had verwacht. Ik merkte dat ik onbewust ontspande.

Hij stapte naar me toe en stak zijn hand uit. Zijn handdruk was warm, stevig, zonder haast.

Ik boog me naar voren om hem te begroeten zoals ik dat altijd doe. Mijn wang raakte de zijne. Ik rook winterlucht, wol, iets fris dat bij hem leek te horen. Terwijl ik me terugtrok, voelde ik zijn adem langs mijn oor.

“Je ruikt lekker,” zei hij zacht. “Wat voor parfum is dat?”

De woorden kwamen spontaan, maar ik zag meteen hoe hij ze bijna wilde terugnemen. Alsof hij zichzelf streng beoordeelde. Die kleine aarzeling ontroerde me. Het was geen onzekerheid, eerder een soort zorgvuldigheid die bij hem hoorde.

“Het is Diesel,” zei ik lachend. “Niet de brandstof natuurlijk.”

Hij lachte mee. En ik merkte hoe ik mijn blik net iets langer op de zijne hield dan nodig was.

Hij keek zo geconcentreerd. Alsof hij keek om te begrijpen. En dat gaf me een gevoel van rust dat ik al lang niet meer had gevoeld bij een man.

“Erik, dit is...” begon ik, terwijl ik me half naar mijn ouders draaide, maar mijn woorden bleven ergens hangen. Ik wist zelf niet wat ik wilde zeggen. Het was te vroeg om iets te benoemen, dus ik glimlachte alleen maar en liet het daarbij.

Hij keek me even aan en glimlachte terug, die scheve glimlach die hem zo eigen is.

Er viel een korte, aarzelende stilte. Ik merkte dat ik mijn adem had ingehouden en liet hem langzaam weer los. Mijn schouders zakten zonder dat ik het doorhad.

Zijn blik gleed opnieuw naar Luna en Alex. Ik volgde hem. Hun kleine handen raakten elkaar even, vanzelfsprekend. Iets in zijn gezicht verzachtte. En ik voelde, scherp en onverwacht, een warmte in mijn borst. Een oude, vergeten veiligheid.

We gingen samen naar de woonkamer. Mijn vader had al koffiegezet. Ik maakte voor mezelf een kop thee en ging voorzichtig tegenover hem zitten. Ik wierp hem een korte blik toe, verlegen bijna en merkte dat ik zonder het te beseffen een lok haar rond mijn vinger draaide terwijl hij met mijn moeder praatte.

Ik probeerde te luisteren naar de inhoud van het gesprek, maar mijn aandacht werd telkens weer naar hem toetrokken. Ik zag zijn mond bewegen, hoorde zijn stem, maar wat er precies werd gezegd, ontging me. Het was alsof mijn zintuigen eerst moesten leren hoe ze met hem om moesten gaan.

Op de achtergrond huppelde Alex door de kamer, haar hoge stemmetje vrolijk en onafgebroken. Luna zat dicht tegen me aan en keek hem aan met haar grote, ernstige ogen. Toen ze naar hem glimlachte, stak ze zachtjes haar arm door mijn arm en drukte haar hoofd verlegen tegen mijn schouder. Iets in mij bewoog mee.

Hij glimlachte terug, die scheve glimlach van hem, en zei niets. Dat vond ik misschien nog het mooiste.

Ik zag het beeld voor me: mijn dochters, hij daar tussen hen, de kamer warm, alles zo vanzelfsprekend. Het was geen groot visioen of dramatisch moment. Het kwam gewoon op.

Het verraste me hoe vanzelf het kwam.

Hij luisterde meer dan hij sprak. Hij boog zijn hoofd licht wanneer iemand iets vertelde, keek aandachtig, zonder te onderbreken. Er zat geen haast in hem. Geen behoefte om het gesprek naar zich toe te trekken. En terwijl ik hem zo observeerde, merkte ik dat er iets in mij open ging waarvan ik dacht dat het voorgoed gesloten was.

Dit was geen roekeloze verliefdheid. Geen allesverzengende storm zoals ik die ooit had gekend. Wat ik voelde was intenser en tegelijk

rustiger. Een vuur dat werd aangestoken en waarvan ik instinctief wist dat het niet meer zou doven.

Mijn handen lagen rond mijn kop thee. Af en toe ving ik zijn blik. Hij keek niet vluchtig. Hij keek echt naar me, met een aandacht die verder ging dan beleefdheid.

De kamer was warm. Het licht gleed langzaam over de vloer. Kopjes tikten tegen schoteltjes, stemmen mengden zich. Zo'n namiddag die zich uitstrekt. En toch werd het ongemerkt donker.

We moesten naar huis.

Er trok een lichte tegenzin door me heen. Ze waren hier maar voor een paar dagen. Het besef maakte me onrustiger dan ik had verwacht.

Toch stond ik op. De kinderen moesten eten, naar bed. Dat was waar. Maar het was niet de hele waarheid.

De echte reden was dat ik bang was voor wat er zou gebeuren als ik nog even bleef staan.

“Wat zijn jullie plannen de komende dagen?” vroeg ik hem luchtig, terwijl ik mijn jas al dichtritste.

“Ik weet het nog niet precies,” zei hij. Hij aarzelde even. “Maar ik hoop je nog te kunnen zien.”

“Ik hoop het ook,” zei ik, en ik hoorde zelf hoe eenvoudig het klonk in vergelijking met wat het in mij losmaakte.

Mijn vader praatte intussen verder over het schema dat hij had uitgedacht. Hij had geen idee van de kleine verschuiving die zich in mij had voltrokken.

Ik riep de meisjes. Ze kwamen meteen. Terwijl ze hun jassen aantrokken, keek ik nog één keer naar Erik.

Hij stond recht en kwam naar me toe. Zijn blik bleef een paar tellen op de mijne rusten. Er zat iets geduldigs in, iets dat niet aandrong maar ook niet terugweek.

En juist dat maakte het afscheid moeilijker dan ik had voorzien.

In de auto zaten de kinderen en ik nog even in stilte, voordat ik de motor startte. Het voelde alsof onze gedachten alledrie bij Erik bleven hangen, alsof niemand van ons dat moment al wilde loslaten.

Ik zuchtte, keek naar Luna en Alex, en toen ik eindelijk hardop durfde uit te spreken wat er in mij rondging, kwam er slechts één woord uit mijn mond.

“Wauw.”

De meisjes begrepen onmiddellijk wat ik bedoelde. Alsof er iets was opgebouwd dat er dringend uit moest, barstten we tegelijk in lachen uit. Een bevrijdend, warm gelach.

“Wat een knappe, indrukwekkende man,” zei ik, half tegen mezelf.

“Jaaaa,” antwoordde Luna meteen. In haar dromerige blik zag ik dat zij minstens even onder de indruk was als ik. Alex zat naast haar te grinniken, haar schouders lichtjes opgetrokken, alsof ze precies wist dat dit iets bijzonders was, ook al kon ze het nog niet helemaal benoemen.

Ik startte de auto en we reden weg.

Eenmaal thuis geraakte ik niet van dat vreemde, kriebelige gevoel in mijn maag af. Integendeel. Met elke minuut, met elk uur leek het sterker te worden.

Ik wist één ding zeker: ik moest hem nog eens zien.

Het voelde niet als een keuze.

Ik haalde mijn gsm uit mijn zak en belde mijn moeder. Ik wilde weten wat hun plannen met de Zuid-Afrikanen waren.

Mijn moeder nam vrijwel meteen op.

“Kate? Alles goed? Je bent hier nog maar net weg.”

“Ja,” zei ik. “Ik vroeg me alleen af wat jullie plannen zijn met de Zuid-Afrikanen.”

Ze bleef een seconde stil.

“O, die agenda is al helemaal volgepland. Ze blijven immers maar een paar dagen. Morgen neemt papa hen mee naar Brugge. Ze gaan een museum bezoeken en daarna lekker eten.”

Even wachtte ze.

“Waarom? Wil je mee?”

“Nee,” zei ik. “Dat kan jammer genoeg niet.”

Ik zweeg even. In gedachten zag ik al hoe ik Erik Gent had laten zien. De kades, de oude straten, misschien een koffie ergens waar het stil was. Maar als ze al plannen hadden... dan moest het maar zo.

“Laat maar,” zei ik, iets te gelaten.

Mijn moeder hoorde het meteen.

“Kate...”

Er viel een korte, ongemakkelijke stilte.

“Je hebt toch geen oogje op Erik, hè?” zei ze uiteindelijk. “Ik zag hoe je naar hem keek.”

Ik voelde me heel even beledigd.

“Geen spek voor je bek.” voegde ze er nog aan toe, half lachend.

Wat bedoelde ze daarmee?

“Nee, nee,” stamelde ik snel. “Zo is het niet. Ik... ik vind hem gewoon erg leuk. Ik was onder de indruk van hem. Ik kan me niet herinneren dat hij zo knap en intelligent was. De laatste keer dat ik hem zag, was hij nog getrouwd met Anna.”

Er ontsnapte me een kleine zucht. Mijn moeder hoorde het.

“Hij is inderdaad een indrukwekkende jonge man,” zei ze bedachtzaam. “We hebben onderweg naar de tentoonstelling erg gezellig gepraat. Hij kan over alles meepraten; politiek, cultuur, kunst... En hij is inderdaad ook erg mooi geworden.”

Ze lachte zacht.

“Vroeger vond ik hem altijd wat mager. Maar toen had hij het nog moeilijk met zijn legertijd, had ik gehoord. Je kon het aan hem zien. Anna was trouwens ook niet de juiste vrouw voor hem.”

Ik luisterde aandachtig. Alles wat mijn moeder over Erik vertelde, leek ineens belangrijk. Alsof elk detail iets onthulde dat ik nog niet wist.

“Kate,” zei ze na een tijdje. “Ik ken je.”

Ik hoorde de lichte waarschuwing in haar stem.

“Wat zijn je plannen? Hij is hier maar tot overmorgen. Ik denk niet dat je je iets in het hoofd moet halen.”

Ik knikte, ook al kon ze dat niet zien.

“Oké,” zei ik zacht. “Jammer dat ze hier maar zo kort zijn. Ik had hem echt beter willen leren kennen.”

Er viel weer een stilte.

Toen hoorde ik mijn moeder plots opveren.

“Weet je wat?” zei ze ineens, duidelijk opgewonden door haar eigen idee. “Bel papa morgenmiddag eens op wanneer Erik erbij is. Hij is nu al weg.”

Ze pauzeerde even.

“En dan vraag je het gewoon nog eens. Misschien heeft hij wel zin om met jou op stap te gaan in plaats van met papa mee naar Brugge te gaan.”

Ze aarzelde.

“Al zou ik er niet te veel hoop op hebben. Dat Gruuthusemuseum wil hij echt graag zien. Dat heeft hij me vanmiddag nog zelf gezegd.”

Toch voelde ik de hoop langzaam in me opkomen. Stil, maar onmiskenbaar.

“Oké,” zei ik. “Goed. Dat doe ik.”

“Slaapwel, mama.”

Toen ik ophing, bleef ik nog even met mijn telefoon in mijn hand zitten.

Morgen.

Misschien was er toch nog een kans.